

DEVLETLERARASI SÖMÜRGE KÜRDİSTAN

İSMAİL BEŞİKÇİ

Yurt Kitap-Yayın
1. Baskı 1991
264 Sayfa

“Senin söylediğin hiçbir şey katılmıyorum. Ama, senin de düşüncelerini ifade edebilmen için her türlü savaşı vermeye hazırım.” (Voltaire)

BİRİNCİ BÖLÜM **KÜRT KİMLİĞİ VE KÜRDİSTAN KİMLİĞİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER**

Giriş

1971 'de Doğu'da kitlesel tutuklamalar ve yargılamalar yapıldı. Devrimci Doğu Kültür Ocakları ve Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi geniş kitleleri temsil eden en önemli örgütlerdi. ... Diyarbakır ve Siirt illeri Sıkıyönetim Komutanlığı'nda görevli askeri savcılar Kürtler ve Kürtçe hakkında resmi ideoloji tarafından formülleştirilmiş, bilinen basmakalıp iddiaları ısrarla ileri sürüyorlardı. Kürtçe konuşan ve tek kelime Türkçe bilmeyen kişilerin bile Türk olduğunu söylüyorlardı. Savcılarla veya mahkemeye sanıklar arasında bir tercüman olmasına rağmen Kürtçe diye bir dilin olmadığı, bu isimle bilinen dilin Türkçe'nin bir şivesi olduğu iddia ediliyordu. Profesörler, üniversiteler, savcılar tarafından ifade edilen bu görüşleri coşkuyla savunuyorlardı. ... 1971 Doğu Duruşmaları, Kürtlerin tarihinde çok önemli bir dönemin açılmasına neden olmuştur. Duruşmalar sürecinde Kürt insanı, kendi kimliği üzerinde, Kürt halkı, Kürt toplumu, Kürt tarihi, Kürt dili, Kürt kültürü, Kürt edebiyatı, Kürdistan gibi kategoriler üzerinde düşünmeye başlamıştır. Anlama, kavrama ve anlatma süreci, gözaltı-mahkeme-cezaevi yaşantısından sonra da hızla ve yoğunlaşarak devam etmiştir.

1970'li yılların ortalarında, bu süreç en önemli ürünlerinden birini vermiştir. Kürtlerin, Kürdistan ve Kürt halkıyla ilgili olarak sömürge tezini geliştirmeleri bu süreçle ilgilidir. ... Bu düşünceler, Kürt toplumunun çok geniş kesimlerinde, özellikle genç kesimlerde yankı bulmuş, Kürt kimliği bilinçli ve kararlı bir şekilde savunulmaya başlanmıştır.

1971 duruşmalarında, Kürtler, mahkemelerde, Kürtçe'nin Türkçe'den ayrı bir dil olduğunu anlatmaya çalışıyorlardı. 1980'li yıllardaysa doğrudan doğruya Kürtçe konuşuyorlar, bu tavır ve davranışlarını mahkemelerde kararlı ve ısrarlı bir şekilde sürdürüyorlar.

19. Yüzyılda Sömürgelerin Kuruluşu

Sömürgecilik tarihi, sömürgeleri iki ana grupta incelemektedir. Tam sömürgeler, yarı sömürgeler. Tam sömürgeler, henüz devlet kurma aşamasına gelmemiş toplumdur. Yayılma sürecine giren ve emperyalist nitelik kazanan kapitalist bir devlet, nüfuzu altına aldığı geleneksel bir toplumun ekonomisini kendi ekonomisine bağıyor, bağımlı kılıyordu. Sömürüyü siyasal bakımdan kolaylaştırabilmek için de sömürgeleştirdiği ülke topraklarında siyasal bir örgüt kuruyordu. Bu örgüt kuşkusuz, tam anlamıyla, emperyalist devletin yani sömürgeci devletin ürünüydü. Siyasal, idari askeri, kültürel ve ekonomik bakımdan onun denetimini altındaydı. ... Fakat bu örgüt, egemenliğini, sınırları önceden belirlenmiş bir ülkede gerçekleştiriyordu. Bu bakımdan bu örgütü “sömürge devlet” kavramıyla ifade etmek mümkündür.

İngiltere'nin, Hindistan, Seylan, Malezya, Birmanya gibi Asya ülkeleriyle; Kenya, Uganda, Somali, Bostvana, Sudan, Tanzanya gibi Afrika ülkeleriyle; Amerika'da Honduras, Okyanusya'da Yeni Zelanda gibi ülkelerle ilişkileri bu durumdaydı. Fransa'nın, Fas, Cezayir, Tunus, Senegal, Gana, Moritanya, Yukarı Volta, Dahomey; Belçika'nın Zaire; Portekiz'in Angola, Mozambik, Gine Bissao; Hollanda'nın Endonezya gibi ülkelerle ilişkileri yine böyleydi. Bu tür sömürgelerde, emperyalist ve sömürgeci devletin, ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel ve hatta dinsel kurumları sömürgelerde de kurulmuş olduğundan, yerli kökenli kadrolara da ihtiyaç vardı. Fakat bu kadrolar, Batılı gibi eğitilmiş insanlardan oluşturuluyordu. Bunlar sömürgelerde, metropol ülkenin çıkarlarını savunmak ve korumak için yetiştiriliyorlardı. Bu bakımdan sömürgeci devletin “sömürge devlet” içindeki uzantısı durumundaydılar.

Yarı sömürgeler ise aslında, bir devlete sahip olan toplumlardı. Bu devletler geleneksel toplum düzeni üzerine kurulmuşlardı ve çok uzun tarihsel geçmişleri vardı. Çin, İran, Osmanlı İmparatorluğu yarı sömürge durumundaydılar.

Kürdistan'ın ve Kürt Ulusunun Siyasal Statüsü: Sömürge Bile Olmayan Bir Ülke, Sömürge Bile Olamayan Bir Ülke, Kimliksiz Bir Ülke, Kimliksiz Bir Ülke

Kürdistan'ın durumu tam sömürge ve yarı sömürge statülerinden hiçbirine uymamaktadır. Kürdistan sömürge bile değildir. Kürt halkı sömürge bile olamamıştır. ... Kürdistan'ın hiçbir siyasal statüsü, siyasal kişiliği yoktur.

Kürtler hiçbir yerde Kürt sayılmıyorlar. Türkiye'de Türk, İran'da Fars, Irak'ta Arap, Suriye'de Arap sayılıyorlar. Doğal olarak ikinci sınıf "Türk", ikinci sınıf "Arap", ikinci sınıf "Fars". Dolayısıyla yoğun bir Türkleştirme, Araplaştırma, Farslaştırma politikası izleniyor. Kürt ve Kürdistan kişiliği ısrarla inkar ediliyor.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yani Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra, Irak, Suriye, Ürdün, Filistin, Lübnan gibi sömürge (manda) devletler kurulmuştur. Fakat bir Kürdistan devleti kurulmamıştır. ... Kürt ulusu, Kürt ve Kürdistan adları dillerden ve tarihlerden silinmek üzere bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmıştır. Her bir parçası da İngiltere'ye bağlı Irak, Fransa'ya bağlı Suriye gibi manda (sömürge) devletlerin ve Türkiye'nin egemenliğine terk edilmiştir.

Böl Yönet Politikasının Sömürgecilere Sağladığı Kolaylıklar

Kürdistan üzerinde, 1915-1925 yılları arasında emperyalist bir mücadele vardı. Kürdistan üzerinde hak iddia edenler, Kürdistan'dan çıkan olanlar, daha büyük pay koparabilmek için birbirleriyle yoğun ve açık bir mücadeleye, çatışmaya girmişlerdi. Bu dönemi karakterize eden temel boyut çatışmadır, silahlı mücadeledir. Fakat taraflar bu dönemin sonunda Kürdistan üzerindeki hak iddialarında ve çıkarlarında uzlaşma yolunu seçtiler.

Ortak Sömürge Kürdistan

Kürt sorunu ise, anti-Arap bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. İşte bu yüzden, devletler Araplarla iyi ilişkiler kurmak ve geliştirmek istedikleri zaman, Kürtlere karşı. Arapları, dolayısıyla Irak'ı veya Suriye'yi desteklemek, Arap politikalarının yanında yer almak gerektiğini düşünmektedirler. ... Zira Arap ülkeleri petrol bakımından zengin olan ülkelerdir. Araplarla ticareti geliştirmek, bu ülkelere yapılan ihracatı artırmak, bu ülkelerde ihaleler kazanmak, yatırımlar yapmak, bu ülkelere sermaye göndermek çok önemli bir ekonomik ve politik faaliyet olarak ortaya çıkmaktadır.

Sosyalist ve komünist devletlerin politikaları da aşağı yukarı yine bu çerçevede oluşmaktadır. Soruna Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı gibi sosyalizmin temel prensipleri açısından bakılması son derece yanıltıcı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Fıili durumlara bakıldığında, sosyalist ve komünist devletlerin politikalarıyla kapitalist devletlerin politikaları arasında önemli farkların olmadığı bilinmelidir.

Kürt Sorunu, Azınlık Sorunu Değildir

Burada, Kürtlerin bir azınlık olmadıklarını da vurgulamak gerekir. Kürtler, Kürdistan'da kendi yurtlarında, kendi ülkelerinde yaşamaktadırlar. Bölgenin yerli halkı olup buraya, başka bir yerden gelmemişlerdir.

Bülent Ecevit'e göre, Türk, bir etnik grubun adı değildir. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, Misak-ı Milli sınırları içinde kalan Türklerin, Kürtlerin, Çerkezlerin, Arapların vs. oluşturduğu bir karışımın ve kaynaşmanın ortaya çıkardığı yeni bir ulusun adıdır.

Bu kandırmacayı da şiddetle reddetmek gerekiyor. Çünkü, azınlığın haklarına bile, örneğin Ermenilerin, Rumluların, Yahudilerin haklarına bile sahip olmayan bir çoğunluk nerede görülmüştür? Türkiye, Kürtlerin ulusal ve demokratik haklarını tanımamak için, "Kürt diye bir millet yoktur, herkes Türk'tür" diye inkar yoluna sapmaktadır. Yani Kürtlerin varlığını inkar ederek onları Türk kabul ederek, olmayan bir halk için, olmayan bir millet için haklar istenemeyeceğini ifade etmeye çalışmaktadır. Bülent Ecevit gibi bazı ırkçı ve sömürgeci Türk siyaset adamları ve Türk aydınları ise, "Kürtler zaten çoğunluktur" diyerek ulusal ve demokratik hakları yok sayma çizgisini izlemektedirler. Bunlar resmi ideolojinin aralarında çok küçük değişiklik olan iki ifade biçimidir.

İrkçilik kısaca budur. Kendi ulusu için istediği hakları, örneğin dil, kültür haklarını, başka bir halk için, başka bir ulus için layık görmemek. Bu ırkçı ve sömürgeci zihniyet insanları ve kurumları çifte standartlı düşünmeye ve davranmaya zorlamaktadır.

Kürt sorununun temelinde, Kürt ulusunun ve Kürdistan'ın emperyalist güçlerce ve Ortadoğu'daki işbirlikçilerince bölünüp parçalanması, paylaşılması ve Kürt ulusunun bağımsız devlet kurma hakkının gasp edilmesi yatar.

Klasik Sömürgelerin Tasfiyesi ve Kürdistan

Afrika'da silahlı mücadeleler sonucunda bağımsızlık kazanmış ülke sayısı azdır. Afrika'daki bağımsızlıklar daha çok anayasal görüşmeler sonucunda kazanılmıştır. Kürt ulusuna dayatılan çözüm ise, değişmesi hiç istenmeyen bir çözümdür. Kürt ulusunun sonsuza kadar, kişiliksiz, köle, bölünmüş, parçalanmış, paylaşılmış,

birbirlerinden tecrit edilmiş kalması istenmektedir. Bu bakımdan, Kürdistan'ın siyasal statüsü sömürgelerden bile daha aşağıdadır. Kürdistan sömürge bile değildir. Kürt kişiliği ve Kürdistan kişiliği yoktur.

19. yüzyıla bakalım. Sömürgeciliğin başlamasına neden olan olayların başlıcaları şunlardır. Bir kere endüstrileşen ülkeler hammadde gereksinimi duyuyorlar. Petrol, demir, krom, kauçuk vs. gibi hammaddeler ise ancak, Ortadoğu, Uzakdoğu, Orta ve Güney Amerika, Afrika gibi kıtalarda bulunuyor. Bunlar ister istemez o kıtalara, o bölgelere olan ilgiyi artırıyor. Avrupa'nın endüstrileşmiş ülkelerinde üretilen mallar için yeni pazar alanları da gerekiyordu. Hammadde deposu olan bu ülkeler, yeni pazar alanları olarak da düşünülüyor.

Endüstrileşmiş ülkeler arasında bu bölgelere ulaşma konusunda önemli bir rekabet başlıyor. Bu devletler "o bölgeyi ben almazsam, başkaları alacak" anlayışı içine giriyor.

Bütün bunların ötesinde herhangi bir bölgenin sömürgeleştirilmesinde veya o bölgenin emperyalizmin etkisi altına alınmasında bazı stratejik nedenler de rol oynuyor. Örneğin 1960'lı yıllarda ABD'nin Vietnam ile ilişkilerini bu ilişkiler çerçevesinde değerlendirmek daha yerinde bir harekettir. Burada, doğal kaynakları sömürmek, bölgeyi pazar olarak değerlendirmek temel amaç değildir. Temel amaç stratejiktir. Vietnam'ı denetim altında tutan bir güç, tüm Uzakdoğu'yu denetleme olanağına sahip olmaktadır. ... Bu, ABD dış politikasında "Domino Teorisi" olarak adlandırılıyor. Güneydoğu Asya ülkelerinden herhangi birinde meydana gelen bir devrimci hareket sonunda, ülke, devrimcilerin, komünistlerin eline geçerse, öteki ülkelerdeki yönetimler de, zaman içinde, sırayla devrimcilerin eline geçer. ABD dış politikası Güneydoğu Asya'da tümüyle geriler.

"Balkanlaştırma" politikası ile Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması olayını da birbirlerine karıştırmamak gerekiyor. "Balkanlaştırma" da bir çeşit böl yönet politikasıdır. Burada birbirine düşman halklar yaratılarak, bu halkların yaşadığı bölge siyasal bakımdan istikrarsız bir hale getirilir. Bu halklar aynı bölgede birbirleriyle yan yana veya iç içe yaşayan halklardır. Bu halklar arasında çelişkiler yaratılır ve bu çelişkilerin derinleştirilmesi sağlanır. Halklar birbirlerine düşman edilir. Bu, aslında emperyalist devletlerin bölge üzerindeki çıkar çatışmalarının bir göstergesidir. Halbuki, Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılmasında tam zıt bir sürecin yaşandığını görüyoruz. Kürdistan'ı ortak sömürge olarak kullanan devletler, bu çıkarlarını sürdürebilmek için birbirleriyle işbirliği yapmak zorundadırlar.

Kürdistan Üzerinde Emperyalist Bölüşüm Mücadelesi 1915-1925

1923 Lozan Antlaşması'nın en önemli yönlerinden biri, Kürt ulusu ve Kürdistan üzerinde yürütülmüş bir emperyalist bölüşüm antlaşması olmasıdır. Bu bakımdan Lozan Antlaşması Kürtler ve Türkler açısından son derece farklı şeyler ifade eder. Lozan Antlaşması Türkler için bağımsız bir devletin kurulmasıdır. Bağımsız Türk Devleti'nin uluslararası bir antlaşmayla garanti altına alınmasıdır. Kürtler için ise esarettir, köleleşmenin, sömürgeleşmenin kurumlaşmasıdır.

Olaylara etnik gruplar açısından bakmanın çok önemli olduğunu bir kere daha belirtelim. Dikkat edilirse, zaten herkes böyle yapıyor. Örneğin olaylara sınıf açısından baktığını vurgulayan Türk Marksistleri, 'Türk Marksistleri' olarak bakıyorlar. Olaylara sınıf açısından bakmak Kürt kimliğiyle bakmak konusunun ihmal edilmesini getirmemelidir.

Ermeni sorununun temelinde de böyle bir bölünme ve paylaşılma yatar. Ermeniler de İran ve Osmanlı imparatorluğu, daha sonra Çarlık Rusya'sı ve İran arasında bölünmüş ve paylaşılmış bir halktır.

1920'li yıllarda, Türk-Yunan ve Türk-Ermeni savaşları sırasında, Kemalistlerin İngilizlerle mücadeleleri, aslında, Kürdistan'dan daha fazla pay kapma mücadelesidir. Emperyalist ve sömürgeci bir mücadeledir. Kemalistlerin İngilizlere karşı sürdürdüğü bu mücadelenin anti emperyalist hiçbir özü yoktur.

7. yüzyıl Kürtlerin tarihinde çok önemli bir dönüm noktasıdır. Bu, Kürtlerin Müslümanlaşmaları sürecidir. Bilindiği gibi Kürtler İslam ordularıyla, İslam Halifesi Hz. Ömer zamanında, 640 yıllarında karşılaşmışlardır. Bu karşılaşmanın kanlı geçişi de bilinmektedir.

11. yüzyıl Kürtlerin tarihinde yine çok önemli olan bir dönüm noktasıdır. Çünkü Kürtler, 11. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Orta Asya'dan gelen Oğuz Türkleriyle karşılaşmışlardır.

13. ve 14. yüzyıllar Kürtlerin tarihinde yine önemli dönüm noktalarıdır. Kürtler bu sefer Moğollarla ve Timur'un akınlarıyla karşılaşmışlardır. ... 16. yüzyılın ilk çeyreğinde cereyan eden olaylar Kürtler için yine önemlidir. Bu, Kürdistan'ın önemli bir bölümünün Osmanlı İmparatorluğu'na katıldığı dönemdir. 1514'de İran imparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu arasında Çaldıran'da yapılan savaş sonunda Kürtlerin önemli bir bölümü İdris-i Bitlisi'nin düşünce ve eylemi sonunda Yavuz Sultan Selim'in, yani Osmanlı Padişahı'nın egemenliğini tanımıştır.

17. yüzyıl Kürtlerin tarihinde yine önemli bir dönüm noktasıdır. Çünkü 17. yüzyılın ortalarında Kürdistan, Osmanlı İmparatorluğu ve İran arasında ikiye bölünmüştür. Ondan sonra da bölünme ve parçalanma süreci derinleşerek, ufulanarak sürüp gitmiştir.

19. yüzyılın ilk çeyreğinde Kürdistan'ın İran İmparatorluğu içinde kalan kesiminin ikiye ayrıldığını görüyoruz. İran ve Rus Çarlığı arasında yapılan savaşlar sonunda. Kürdistan'ın Kuzeybatı taraflarında önemli bir toprak parçasının Rus İmparatorluğu'na katıldığını görüyoruz. Bütün 19. yüzyıl boyunca, Osmanlı Devleti'yle Kürtler arasında da mücadeleler vardır. Bu bakımdan bu yüzyılda gerçekleşen olaylar da Kürt tarihi açısından önemli olaylardır.

Bugün bir Kürt sorunu varsa, veya Kürt Sorunu günümüze kadar gelmişse, bunu belirleyen esas olaylar 1915-1925 yılları arasında cereyan etmiştir. ... " O dönemde bağımsız bir Kürt Devleti zaten yoktu" veya " Kürtler hiçbir zaman bağımsız bir devlete sahip olamadılar" anlayışı hiçbir şey ifade etmez. Düşünelim ki, 1885'de Afrika, Avrupalı emperyalistler tarafından bölüşüldü ve sömürgecilik daha da kurumlaştırıldı. Fakat bu süreç, Afrika'da bağımsız devletlerin varlığına son verilerek gerçekleştirilmedi. Sömürgecilik, Afrika'da henüz devlet aşamasına ulaşmamış toplumlar, geleneksel toplumlar üzerinde yürütüldü. Sınırlar adeta cetvelle çizildi. Afrika metre metre bölüşüldü.

Kürtlerin farklı bir parçalanmaya ve paylaşılmaya uğramalarının temel nedenleri, "zaaf"ın ötesinde, o günkü toplumsal yapının, iç ve dış güçlerin dengesiyle ilintilidir. Arapların da bölündüğünü, fakat ayrı ayrı devletler ve manda (sömürge) devletler oluşturduğunu unutmamak gerekir.

Kürt Sorununun Odak Noktası: Kürdistan'ın Bölünmesi, Parçalanması ve Paylaşılması, Kürt Ulusu'na Böl Yönet ve Yok Et Politikasının Uygulanması

"Böl yönet" emperyalizmin politikası olmasına rağmen. "böl yönet-yok et" emperyalizmin değil, emperyalizmin bölgedeki yerli işbirlikçilerinin politikasıdır. Emperyalizm işgal ettiği ülkelerdeki halkları, kültürleri yok etmez. Emperyalizm, sömürü alanlarını genişletmek, ürünlerine yeni pazarlar yaratmak politikasına dayalı olarak işgali altındaki yerlerde, toplumsal ve kültürel etkinliklere yardımcı olmamışsa da, gelişmelerine engel de olmamıştır, göz yummuştur.

Eğer herhangi bir ulusu boyunduruk altında tutmak istiyorsan, o halkı köleleştirmek ve kişiliksiz bırakmak istiyorsan, eğer herhangi bir bölgede, sömürgeciliğin sürüp gitmesini istiyorsan, bu senin temel bir politikan ise, o zaman o ulusu alfabetik bırakacaksın. O halkın veya ulusun dilini ve kültürünü yaşamasını yasaklayacaksın. O dilin ve kültürün gelişmesini engellemek için her türlü önlemi alacaksın. Kısaca, o halkın ulusal bilince ulaşmasına engel olacaksın. Çünkü ulusal bilince ulaştığı zaman, kendi tarihini, kendi hayatını yaşamak istemekte, sana başkaldırmaktadır. Çünkü dili yasaklanan ve bu yasaklamanın bilincine varmayan bir halk, sindirilmiş, duyarsız hale getirilmiş, köleleştirilmiş bir halktır.

Dil ile ilgili yasaklamanın ruhsal boyutlarına daha yakından baktığımız zaman şunları ifade edebiliriz: Dili yasaklanan bir insanın dili koparılmış demektir. Bu yasaklama süreci insanların bedensel bütünlükleri yanında toplumsal ve ruhsal bütünlüklerini de parçalar. Sağlıksız, hasta, dengesiz, kendine güvenmeyen, kendini küçümseyen, devlet yöneticilerini olağanüstü derecede büyüten insanlar ortaya çıkar. Bu insanların oluşturduğu toplum, sağlıksız, hasta bir toplumdur. Böyle bir toplumu yönetmek son derece kolaydır. Emirlerle, dayakla, sopa ile, tehditle, bu topluma her şey yaptırılabilir, toplum her yöne kolayca kanalize edilebilir. Bu toplumun sağlığına kavuşmasının tek yolu, yasaklamanın bilincine varması ve kendi kimliğini sorgulamaya başlamasıdır. Sömürge düzenini sarsan en büyük etken bu sorgulamanın gelişerek sürmesidir.

Devletlerarası Sömürge: Kürdistan

Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması sürecinin, yukarıda belirtilen dört devleti emperyalizmin çıkarlarına bağlayacağı açıktır. Çünkü, Kürtlerin özgürlükleri ve bağımsızlıkları için mücadele edecekleri, yerini, zamanını ve fırsatını yakaladıklarında başkaldıracakları açık bir gerçektir. Zira hiçbir ulus köleliğe ve yok olmaya razı olamaz. İşte bu başkaldırının bastırılması için yerel hükümetler hep, emperyalizmden medet umacaklar, onun yardımını isteyeceklerdir. Bu ise onları çok sıkı bağlarla emperyalizme bağlayacak, emperyalizmin etki alanı içine sokacaktır. ... Şeyh Said Kürt isyanında Kürtlere İngilizlerin yardım ettiği büyük bir aldatmacadır. Zira o yıllarda İngilizler Kürtlere karşı Güney Kürdistan'da kanlı bir savaş yürütüyorlardı.

Kemalizm'in Sloganları

Mustafa Kemal tarafından 1920'li yıllarda yazılanlar ve söylenenlerle, fiili durum arasındaki bu derin çelişkinin incelenmesi, elbette ibret verici sonuçlar ortaya koyar.

Kemalistlerin Kürtlere karşı uyguladıkları ırkçı ve sömürgeci politikayı gizlemek için kullandıkları başka bir yol

da Kürtleri ırkçılık yapmakla suçlamaktır. Kürtçe'nin ve Kürt kültürünün yasaklanması, her türlü yol kullanılarak, Kürtlere, Türkçe'nin ve Türk kültürünün dayatılması, yoğun bir asimilasyon sürecinin izlenmesi, Kürtçe insan ve köy isimlerinin değiştirilmesi, Türkçeleştirilmesi, Kürtçe konuşana para cezası verilmesi, Kürtçe'ye ve Kürt kültürüne ait hiçbir iz bırakılmaması... Kemalistlere göre bunlar devrimci ve demokratik yöntemlerdir. Ama bir Kürt'ün gasp edilmiş ulusal haklarını talep etmesi, bunun için örgütlenmesi ırkçı, şoven bir davranıştır. Öte yandan, yukarıda sayılan fiilleri Bulgaristan Türkleri yapıyorlarsa onlar ırkçılığa, sömürgeciliğe, faşizme, insanlık dışı uygulamalara başkaldıran ilerici insanlar olarak değerlendirilir.

İnsan Hakları ve Kürtler

Türkiye'de Kürtler, kamu özgürlüklerinden ve eşitlik ilkesinden, ancak, ulusal benliklerini, yani öz benliklerini, kişiliklerini reddettikleri sürece yararlanabilirler.

Öz benliğini, yani Kürt benliğini inkar eden, Türkleşen, "*Türküme, mutluyum*" diyen bir kişi her şey olabilir, işçi, kapıcı, milletvekili, öğrenci, sporcu, kaymakam, vali, yargıç, iş adamı, asker, öğretmen, bakan, profesör... her şey. Fakat, Kürt kalarak, Kürt ulusal haklarını savunarak hiçbir şey olamaz. Böyle bir kişinin Türkiye'de olabileceği tek şey vardır: Sanık olmak, mahkum olmak.

Öz benliğin inkar edilmesi ise, köleleşme, kişiliksizleşme anlamına gelmektedir. Köleleşen ve kişiliksizleşen insanın pısrık ve saldırgan olacağı açıktır. Sömürgeci otoriteden gelen baskı ve dayatmalara karşı hep itaatkar olduğuna göre kime saldıracaktır? Elbette kendi yakınlarına, akrabalarına.

"Eşitlik" ilkesini Yorumlamada Çifte Standart

"Türkiye'de herkes din bakımından eşittir, fark gözetilmez" sözü şöyle değerlendirilmektedir. Türkiye'de Müslümanlar ibadetlerinde nasıl özgürseler Hıristiyanlar da öyle özgürdür. Rumların, Ermenilerin kiliseleri, Yahudilerin sinagogları vardır. Herkes ibadetinde serbesttir. Görüldüğü gibi, din bakımından fark gözetmemek anlayışı, önce birbirlerinden farklı olan dinleri saymakta, sonra da bu dinler arasındaki eşitliği vurgulamaktadır. "*Türkiye'de herkes eşittir. Dil ve ırk bakımından fark gözetilmez*" sözü ise böyle değerlendirilmemektedir. Türkiye'de herkes Türk'tür, bütün Türkler eşittir. Dil bakımından hiçbir fark gözetilmez, denilmektedir. Bunda diller konusundaki farklılık, çeşitlilik sayılmamakta, herkesin Türk olduğu ve bütün Türklerin eşit olduğu vurgulanmaktadır. Bu da eşitliğin ancak, Türkleşme koşuluna bağlı olduğu anlamına gelmektedir.

"Kendini Türk kabul eden herkes Türk'tür" denilmektedir. İlk bakışta bu sözün bir hoşgörüyü içerdiği sanılabilir. Kendini Türk kabul etmeyenlere, örneğin Kürdüm diyenlere hoşgörü gösterildiği düşünülebilir. Bu kuşkusuz yanlış bir kanaattir. Böyle bir hoşgörü yoktur. Çünkü Türk resmi ideolojisine göre Türk olmak mecburidir. Kürt olmak yasaktır. Sadece Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde, 1981-1984 yılları arasında, "*Türküme, mutluyum*" demedikleri, Kürt kimliklerini korumakta azimli oldukları için 40'ın üzerinde Kürt devrimcisi işkenceyle öldürülmüştür. Bu devrimciler kamuoyuna belirli bir mesajı ulaştırmanın bedelini, ancak, yaşamlarıyla ödemişlerdir. Veya bu kişiler, devlet terörüne karşı protestolarını, ancak yaşamlarına son vermek suretiyle ifade etmişlerdir. Bu sayının aslında 40'ın çok üzerinde olduğu da bilinmektedir.

Birleşmiş Milletler ve Kürtler

1963 yılında, Şubat ayında, Irak'ta Baasçı bir askerî darbe yapıldı. Abdülkerim Kasım devrildi. Darbeden sonra Irak Komünist Partisi yöneticilerine karşı çok yoğun baskılar başlatıldı. Kürtlere karşı sürdürülen baskılar yoğunlaştırıldı. Binlerce Komünist kurşuna dizildi, işkence gördü. Ancak Kürdistan'a kaçabilenler canlarını kurtarabiliyorlardı. İşte bu ortamda Sovyetler Birliği'nin Irak'ı tehdit etmek için Kürt Sorununu Birleşmiş Milletlere getirdiğini görüyoruz. Sorun doğrudan doğruya Sovyetler Birliği tarafından değil, Sovyetler Birliği'nin isteği üzerine Moğolistan tarafından getirildi. Irak'ta 1963 yılı sonlarında yeni bir askerî darbe yapıldı. Darbeyi yapanlar Badas'çıları yönetimden uzaklaştırdılar. Komünistlerle, giderek Sovyetler Birliği'yle daha iyi ilişkiler kurmaya başladılar. Sovyetler Birliği de sorunun Birleşmiş Milletlerde görüşülmesini isteyen tasarılarını geri çekti. Böylece sorun kapanmış oldu.

Kürdistan, Artık, Eski Kürdistan Değildir

Türkiye'de sorunlara etnik gruplar açısından bakmak, kişilerin değerlerini, özyeni, daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Etnik sorun adeta bir turnusol kağıdı görevi yapmaktadır.

Son dönemlerde Kuzey Kürdistan'da Kürt ulusal bilincini geliştiren en önemli olaylardan biri, kuşkusuz 12 Mart 1971 rejimiyle başlatılan Doğu Duruşmaları'dır. Kürtler Doğu Duruşmaları sırasında, ilk kez, sistemli, kararlı, bilinçli bir şekilde, Türk Devleti karşısında, kendi Kürt kimliklerini savunmuşlardır.

1970'li yılların sonlarına doğru Kürdistan İşçi Partisi (PKK)'nin kuruluşu, 12 Eylül 1980 rejimiyle başlayan ikinci Doğu Duruşmaları, Diyarbakır zindanlarında yaşanan süreç, ulusal bilincin uyanışında önemli etkiler yaratmıştır. 15 Ağustos 1984'de Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla başlayan silahlı mücadeleler ulusal bilincin

uyanişında ve sömürgeciliğin kavranışında çok önemli bir dönüm noktası olmuştur.

1970 yılı başlarında, Türkiye İşçi Partisi'nin Kürtlerle ilgili kararı üzerinde de durmak gerekir. Türkiye İşçi Partisi, İkinci Olağanüstü Kongresi'nde, "Türkiye'nin Doğusunda Kürtler yaşar" biçiminde bir karar almıştır. Bu yüzden Anayasa Mahkemesinde açılan dava sonunda kapatılmıştır. Fakat Türkiye İşçi Partisi yöneticileri, Anayasa Mahkemesi'nde olağanüstü kongrede aldıkları kararları yürekli bir şekilde savunmamışlardır. Resmi ideolojiye büyük tavizler vermişlerdir. Bu da ayrı örgütlenmenin gereğini ortaya çıkarmıştır.

1925-1938 yılları arasında, Türkiye'nin Kuzey Kürdistan'da gerçekleştirdiği operasyonlar, soykırımlar, sürgünler, kısaca sömürgeci uygulamalar, Batı kamuoyu tarafından hiç izlenmezdi. Operasyonlar kimseye duyurulmadan, hiç kimsenin tepkisini çekmeden rahatça yürütülürdü. Batı kamuoyundan çekinilmezdi. 25 Mayıs 1983'de ilk defa, Güney Kürdistan'a Türk Ordusu tarafından yapılan müdahale göstermiştir ki, artık, durum, 1925-1938 yılları arasında olduğu gibi değildir.

1960'lı yıllarda Kürtler Güney Kürdistan'daki Ulusal Kurtuluş Savaşı'yla daha az ilgilenirdi. Hareketin başarıları veya yenilgileri, onları bugünküler gibi heyecanlandırmazdı. Örneğin Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı, Orta Amerika'daki veya Afrika'daki Ulusal Kurtuluş Mücadelesi veya Filistin Ulusal Kurtuluş Mücadelesi, Kürt gençlerini daha çok heyecanlandırır.

Günümüzdeyse durum artık böyle değildir. Kürdistan'ın herhangi bir yerindeki bir olay öteki bölgelerdeki Kürtleri de yakından ilgilendiriyor.

Bu hızlı değişimi önlemek, frenlemek, hiç olmazsa geciktirmek için, devlet geleneksel güçlerle yoğun bir ittifak içine girmiştir. Aşiret reisliği, şeyhlik, büyük toprak sahipliği gibi kurumların ayakta kalması için çaba sarf etmektedirler. Zaten Cumhuriyetin kuruluşundan beri bu böyledir. ... Bugün bu genci kurumlar hala varlıklarını sürdürüyorlarsa, Kemalistler bunu böyle istediği içindir. ... Devletin gizli güçleri, herhangi bir şeyhi veya aşiret reisini kendi adamı yaptığı zaman, artık, binlerce, on binlerce insanla uğraşması gerekli olmamaktadır. Bu insanlar aracılığıyla geniş yığınlar üzerinde egemenlik kurabilmektedir.

Türk-İslam Sentezi anlayışını da bu çerçevede içinde değerlendirmek gerekir. Kısaca şöyle söylenebilir; Kürt ulusal hareketini İslam enternasyonalizmi içinde eritmek. Şeyhler, müritlerine şöyle diyorlar: Önemli olan İslam olmaktır, insan olmaktır, kardeş olmaktır. Kavmiyet gütmek İslam'a aykırıdır. Bu, resmi ideolojinin şeyhler aracılığıyla seslendirilmesidir.

Kürt Sorunu ve GAP

Devlet, Güneydoğu Anadolu Projesi'ni (GAP) asimilasyonu gerçekleştirecek bir yatırım olarak değerlendirmektedir. Batılı sanayicilere teşvik tedbirleri, vergi indirimleri, fon indirimleri, vs. uygulayarak, makine ve teçhizat ithalatında kolaylıklar sağlayarak yatırımların Doğu'ya yönlendirilmesini amaçlamaktadır.

Devletin ve hükümetin bu umudu kuşkusuz gerçekleşmeyecektir. Ekonomik gelişme, demokratikleşmeyi, ulusal hareketi daha da hızlandıracaktır. Zira ekonomik gelişme geleneksel kurumları hızla çözecektir. Geleneksel kurumların çözülüşü özgür insanın, özgürlüğü için mücadele eden insanın ortaya çıkışı demektir.

Baskı ve zulüm altındaki insanlar yaşantılarının belirli bir aşamasında, kendi öz benliklerinin, kimliklerinin farkına varıyorlar. Ana dillerini neden bilmediklerini, devletin ve hükümetin bu konudaki gayretlerini sorguluyorlar. Kürtçe yazmanın ve konuşmanın neden baskı altında tutulduğunu, bunların neden suç sayıldığını araştırıyorlar. Böyle bir bilince ulaşan ve böyle bir süreci yaşayan kişinin asimile olduğu söylenemez.

Asimile olmak, kendi anadilini bilmemek, egemen ulusun diliyle konuşmak, fakat bu tür konuların bilincine de ulaşmamak, her şeyi doğal olarak kabul etmek demektir.

"İlk Kurşun" Teorisi

Frantz Fanon, Cezayir Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nde yer almış bir kişidir. Zencidir. Bir Fransız sömürgeci olan Martinik'te doğmuş ve büyümüştür. Paris'te tıp tahsil etmiştir. 1950'li yılların başlarında doktordur. Yine bu yıllarda Cezayir Ulusal Kurtuluş Hareketi'ne ilgi duyar. 1950'li yılların ortalarında hükümet doktoru olarak Cezayir'e gider. Orada Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi'yle gizli ilişkiler kurar ve bu ilişkilerini geliştirir.

Frantz Fanon'un sömürge ülkelerle ilgili dikkate değer bir tezi var. Bu tezi kısaca şöyle ifade etmek mümkündür: Sömürge ülkelerde halkı örgütlendirmek, silahlı mücadele düzeyine getirmek son derece zor bir olaydır. Çünkü bu ülkelerde halk sindirilmişdir. Halk korku ve yılgınlık içindedir. Sömürgeci güç halktan, kendisinden korkmasını, kendi emirlerinin dışında hareket etmemesini istemektedir. Baskı, zor, zulüm, hakaret, horlama insanlarda ve yığınlarda derin bir ruhsal çöküntü yaratmıştır. Halk kendine güvenemez. Ailesine, aşiretine, köyüne, akrabasına güvenemez. Yarınına güvenemez. Halk, kendini, ailesini, akrabalarını, ulusunu

olağanüstü derecede küçük görür. Sömürgeci güçleri ise olağanüstü derecede büyük görür. Onlarla hiçbir zaman mücadele edilemeyeceğini düşünür. İnsanlar kendilerine çizilen ve dayatılan kadere razı olmuşlardır. Tevekkül içindedirler. Yani işlerini Tanrı'ya bırakmışlardır.

Sömürge ülkelerde sömürgeci devlet, halktan iki şey istemektedir. Sizi biz yönetiyoruz, bunu bilin. Biz olmasak, sizi biz yönetmesek halimiz haraptır. Çünkü, siz beceriksiz, yoksul, hak-hukuk bilmez, yönetimden, iktisattan anlamaz, teknoloji nedir bilmez cahil bir halksınız. İkincisi ise, bizden korkun ve emirlerimize itaat edin...

Frantz Fanon böyle bir ortamda, halkı örgütlenmenin, sömürgecilerle savaş düzeyine getirmenin son derece güç olduğunu belirtiyor. Bu güçlüğün üstesinden gelmenin gerekliliği üzerinde duruyor. Bunun için, yoğun, ısrarlı ve kararlı bir çalışmanın gerektiğini de belirtiyor. Ve şöyle devam ediyor: Bütün bu olumsuz koşulların üstesinden gelinip herhangi bir kişi örgüte kazandırılabilir. Bu militan sömürgeci veya emperyalist devlete karşı ilk kurşunu sıktığı zaman, aslında, kendisini öldürür. Frantz Fanon'a göre ilk kurşun kişinin, köle, sinmiş, sindirilmiş, devamlı korkuyu yaşayan ezik kişiliğini öldürüyor, ilk kurşunla birlikte kişi yepyeni bir insan olarak yeniden doğuyor.

Resmi İdeolojinin Olumsuz Etkileri

Türkiye, Kürt gerillalarının artan ve önü alınamaz eylemleri karşısında, "Köy korucular" sistemi uygulayarak böl yönet ve yok et politikasını daha da derinleştirme gayreti içindedir. Korucularla birlikte, sömürge toplumunda çeşitli nedenlerle oluşan şiddet eğilimlerini de gerillalara, onların ailelerine, akrabalarına, köylerine karşı yönlendirmiş olmaktadır. Böylece hem sömürgeci devleti tehdit eden gerilla faaliyeti denetlenmiş olmakta, hem de toplumda mevcut şiddet eğilimleri, kendisine boşalacak bir kanal bulmaktadır.

Resmi İdeolojinin İflası

Ortadoğu'da son 8-10 yıllık siyasal ve toplumsal gelişmeleri izlediğimiz zaman bütün devletlerin bir Kürt politikaları olduğunu görüyoruz. Sovyetler Birliği'nin var, ABD'nin var. Fransa, Almanya, İngiltere gibi devletlerin Kürt politikaları var. İran'ın, Suriye'nin, Arapların var. Çünkü artık, Kürtler, Ortadoğu'da siyasal ve askeri gelişmeleri etkileyen önemli bir dinamiktir. Dikkate alınması gereken bir güçtür. Bu politikaların Kürtlerin lehine olup olmadığının, hangilerinin lehte, hangilerinin Kürt isteklerine karşı durduğunun araştırılması ayrı bir konudur. Fakat böyle bir saptamanın yapılması da önemlidir. Kürtler artık, Ortadoğu'da uluslararası ilişkilerin yeni bir dinamiğidir.

Devlet terörüyle sorunun yok edilebileceğini düşünenler ise, Irak, Türkiye gibi devletlerdir. Yani Kürdistan üzerinde devletlerarası sömürge sistemini uygulayan devletlerdir.

Gerilla Şiddetinin İzlenebilir Sonuçları

Kuzey Kürdistan'da, PKK tarafından 14-15 Ağustos 1984'de, Eruh Şemdinli'de başlatılan gerilla eylemleri iki şeyi köklü bir şekilde değiştirdi. Birinci olarak gerilla kendi kendini değiştirdi. Korkuyu, paniği, yığınlığı attı, mücadelede kararlı, ısrarlı ve bilinçli bir unsur, militan haline geldi. Kararlı, ısrarlı ve bilinçli tutumu onu, mücadelede önemli bir taraf haline getirdi. Bu hem gerillayı hem de mücadeleyi kurumlaştırdı. Bugün mücadelede gerilla hareketi önemli bir taraftır. Kürt halk yığınları, Türk güvenlik güçleri karşısında, ordu ve jandarma karşısında, PKK'yı bir taraf olarak değerlendiriyor.

Gerilla eylemleri, ikinci olarak çevredeki halkı değiştirdi. Halkın ruhsal yapısını değiştirdi. Korku içindeki, panik içindeki, yığınlık içindeki halk, sinmiş sindirilmiş halk, kendine güvenemeyen halk, dirilmeye, ayağa kalkmaya başladı, hakkını arar oldu.

Bundan 20-30 yıl kadar önce, Bitlis'te, Diyarbakır'da veya benzer yörelerde, herhangi bir Kürt köylüsüne, Kürt ulusal haklarından söz edildiği zaman şöyle derdi: "Beyim, hep Müslüman'ız, din kardeşiyiz. Kürtçe konuşmak da önemli değildir. Devlet Kürtlere bu haklarını vermek istemiyor. Vermez de. Çünkü Kürtler zayıftır, devlet çok güçlüdür. Bunun için uğraşmak bizleri yıpratır, yok eder. Devlet yolumuzu, okulumuzu yapsın, suyumuzu getirsin yeter." ... Kürtlerin ulusal ve demokratik hakları konusunda ısrar edildiği zaman da, "Biz haklıyız, çok haklıyız ama, gücümüz yok, sahibimiz yok, dostumuz yok" derlerdi.

Korucular yoğun bir işkence makinesi olarak çalıştırılmaktadır. PKK'cılar ve PKK yandaşı köylüleri, esnafı izlemeye korucuların olağanüstü yetkileri vardır. Maaşlarının dışında, öldürdükleri insanın örgüt içindeki önemine göre, kelle başına milyonlarca lira para almaktadırlar.

Kürt insan artık, şunun da bilincine varıyor. Türk devlet ve hükümet adamları, Türk basını, Türk siyasal partileri, Türk-İş gibi işçi teşekkülleri, Barolar Birliği gibi hukuk kurumları vs. Bulgaristan'daki Türkler söz konusu olduğunda soruna yoğun bir biçimde sahip çıkıyorlar, Kürtler söz konusu olduğunda görmezden, duymazdan geliyorlar.

Sömürgeci Uygulamalar ve Türk Aydınları

Cezayir Ulusal Kurtuluş Savaşı, dünyadaki en kanlı ulusal kurtuluş mücadelelerinden biridir. Bir milyon üzerinde ölü vardır. Fakat bu savaşta, Fransız aydınının düşüncesi, tavır ve davranış insanlık için büyük bir onurdur.

Cezayir Ulusal Kurtuluş Savaşı, 1954-1960 yılları arasında cereyan etmiştir. Bu savaşta Fransız aydınlarının önemli bir kesimi, Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin yanında yer almıştır. Fransız aydınları kendi hükümetlerinin, Cezayir'de uyguladığı sömürge politikalarını, bu konudaki düşünceleri ve eylemleri yoğun bir biçimde eleştirmişlerdir.

Cezayir Ulusal Kurtuluş Savaşı sürecinde Fransız kiliselerinin tutumu yine onur vericidir. Ulusal kurtuluşçulara açıktan ve gizliden yardım eden pek çok kilise ve kilise mensubu vardır.

1960'lı yıllarda cereyan eden Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda, kendi devletinin ve hükümetinin Vietnam politikasını eleştiren, Vietkong'un haklılığını vurgulayan Amerikan aydınları da vardır.

İsrail halkı bu konuda başka bir örnektir. 1982 yaz aylarında, İsrail'in Lübnan'a ve FKÖ'ne saldırısı, bir kısım Yahudi tarafından büyük tepkilerle karşılanmıştır. İsrail'in bu işgalci politikası aleyhinde, Tel-Aviv, Kudüs gibi şehirlerde büyük gösteriler yapılmıştır. Kendi devletinin ve hükümetinin işgalci politikasını eleştiren, eleştirebilen, FKÖ'nün düşünceleri ve eylemlerini savunabilen, haklı bulabilen Yahudilerin de var olması insanlık için büyük bir onurdur.

Bilimsel İncelemelerin Gerekliliği

Bilim olgulardan hareket eder. Bilim adamları doğa, tarih, toplum ve insan hakkında sürekli gözlem yaparlar. Olguları, olguların birbiri arasındaki ilişkileri izlerler, gözlerler. Böylece, doğayı, tarihi, toplumu, bizzat insanın kendisini algılamaya, kavramaya çalışırlar. Ondan sonra zihinsel bir süreç başlar. Akıl yürütme süreci. Zihinsel süreçte olgulara dayanılarak hipotezler kurulur. Bu hipotezlerle olgular ve olgular arasındaki ilişkilere açıklık getirilir. Olgular arasında neden sonuç ilişkileri kurulur. Daha sonra hipotezler yine olgular aracılığıyla sınanır. Hipotezlerin doğru veya yanlış oldukları ortaya çıkarılır. Bu yolla daha kesin, daha geçerli, daha kalıcı bilgilere ulaşılır.

Gözlemle başlayan, akıl yürütme ile hipotezler kuran, yine olguların gözlemi ile sınanarak sonuçlara ulaşmaya çalışan bir düşünce yöntemi karşındayız. Bu yöntemin hareket noktası olgulardır. Yöntemin en temel özelliği olgulara dayalı olmasıdır. Olgulardan kopuk bir bilimsel faaliyet düşünülemez. O halde bilimsel faaliyeti sürdürenler olguları birinci derecede dikkate almak durumundadırlar. ... Bazı olguları yok saymak, görmezden gelmek, olmamış saymak yetkisine sahip olamayız. Bilim adamları olmasını arzu ettikleri şeyleri değil, olanları değerlendirmek zorundadırlar. Kendi kafalarında yarattıkları, oluşturmaya çalıştıkları "gerçek"i değil, somut gerçeği dikkate almak zorundadırlar. Bilim adamları hazır yargıya kapılamazlar. Ön yargıları olduğu gibi almazlar, onları eleştirerek, eleştiri süzgecinden geçirerek ele alırlar, kendilerine hazır olarak sunulmuş bilgileri kuşku ile karşılarlar. Onları eleştirirler.

Bilim, resmi ideolojiyi eleştirebilmelidir. Toplumsal bilimler resmi ideolojiyi eleştiremedikleri sürece saygınlık kazanamazlar.

Aydınlanma, resmi ideolojiyi eleştirmekle başlar. Resmi ideolojiye yaslanarak, resmi ideolojinin şemsiyesi altında aydınlanma başlatmanın olanağı yoktur. Bu olsa olsa sigortalı bir mücadeledir. Böyle bir çabanın resmi ideolojiyi tekrar tekrar üretmekten başka bir sonucu olamaz.

Uygurluk, devletin her türlü politikasını, iç politikasını, dış politikasını vs. eleştirebilmek, bundan dolayı cezai yaptırımlarla karşılaşmamak demektir. Batı medeniyeti kavramının temelinde yatan anlayış da budur. İnsan hakları ve kamu özgürlükleri, ancak böyle bir yaşama biçiminde garanti altına alınabilir. Bilim ancak, böyle bir ortamda üretilebilir. Bu ise, resmi ideoloji kurumunun olmadığı bir siyasal düzen; bir toplum ve devlet düzeni demektir.

İKİNCİ BÖLÜM "KÜRT EGEMEN SINIFLARI" ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Bilime kimin ihtiyacı varsa o üretir.

Bir Slogan

Toprak ağaları, şeyhler, aşiret reisleri gibi egemen sınıflar bloğu içinde yer alabilecek kategorilere, egemen

sınıf denemeyeceğini, bunların düşünce ve eylemlerinin ancak "ajanlık" kavramıyla ifade edilebileceğini düşünüyorum. Ticaret, sanayi gibi sektörlerde uğraşanlar için de aynı şeyler söylenebilir. Bu, kısaca, ulusal kimliğini inkar ederek, bunun ötesinde de ajanlaşarak yaşamını ve fonksiyonlarını sürdürme faaliyetidir. Bu kategorilerden hiçbiri Kürdistan'da uygulanan ekonomik ve toplumsal politikaların belirlenmesinde karar verici yetkilere sahip değildir. Bunların, sadece, Türk Devletinin kendi devlet çıkarlarına uygun olarak verdiği kararları uygulama ve o kararların gereklerini yerine getirme görevleri vardır. Bu görevleri istenilen biçimde yerine getirdikleri ölçüde de maddi ve manevi olarak ödüllendirilirler. Bunlardan dolayı bu kategorilerin düşüncesinin ve eyleminin içeriği egemen sınıf kavramıyla ifade edilemiyor. Bu düşüncelerin ve eylemlerin içeriğini ajan sınıf kavramı daha iyi açıklıyor.

Sınıf üretimle, üretim araçlarının mülkiyetiyle ilgili bir kavramdır. Çağımızda iki ana sınıf burjuva sınıfı ve işçi sınıfıdır. Bunların yanında örneğin bürokratlar, aydınlar, köylüler vs. birer sınıf değildir. Bunlara, grup, kesim, katman vs. deniyor. Kürdistan'daki işbirlikçiler de bu anlamda bir sınıf değildir. Çünkü bunların sınıf kavramında olduğu gibi bir sürekliliği yoktur, kalıcı ve sağlam değerleri yoktur. Çoğu kez, oğullar, yeni nesiller, dedelerinin, babalarının fonksiyonlarını, yani ajan rollerini artık, benimsememektedirler.

Kürdistan, kapitalizmden önceki üretim ilişkilerini daha çok barındırıyor. Kapitalizmin hızla gelişmesi dolayısıyla bir feodal sınıftan söz edilemese bile, *feodal kalıntılardan* söz etmek mümkündür.

Kürt tarihinin çok önemli olan başka bir boyutu da Kürdistan'ın istila yolları üzerinde önemli bir kavşakta olmasıdır. Arka arkaya gelen istilalar, bölünmeler ve parçalanmalar, paylaşımalar güçlü bir Kürt merkezi otoritesinin oluşumunu ve bunun istikrar kazanmasını engellemektedir. Yakın zamanlarda Kürt tarihini etkileyen önemli bir neden de Kürdistan'ın sahip olduğu doğal kaynaklardır, özellikle petrol kaynaklarıdır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kürdistan üzerinde emperyalist bölüşüm mücadelesi yapıldığına şahit almaktayız. ... Emperyalist bölüşüm mücadelesinin esas tarafları İngiliz emperyalizmi ve Kemalistlerdir. Mücadele Kürdistan üzerinde yapılmaktadır. Kürdistan'dan daha büyük bir pay alabilmek için sürdürülen bir mücadeledir. O halde tarafların esas olarak İngiliz emperyalizmi ve Kemalistlerle, yani bu nesnel ittifakla Kürtler olması gerekir. ... Kemalistlerin Kürdistan'dan daha büyük pay almak için İngiliz emperyalizmiyle karşı karşıya gelmesi ise anti emperyalist bir mücadele olarak değerlendirilmektedir.

Kürdistan üzerindeki emperyalist bölüşüm mücadelesinde ikinci derecede rol alanlarsa Fransız emperyalizmi ve öteki emperyalist güçler, İran ve Arap sömürgecileridir.

Kemalistler, 1919-1922 yılları arasında Ermenilerle ve Yunanlılarla yapılan savaşlarda, Kürtlerin de desteğini alabilmek için onlara bazı tavizler vermek zorunda kalmışlardır. Gavura karşı kazanılan zaferden sonra, Kürtlerin de milli hakları olacağı konusunda vaatlerde bulunmuşlardır. Kanımca bu bir taktiktir. Taktik olduğu için de zaferden sonra gerekleri yerine getirilmemiştir. Vaatler unutulmuştur, hatırlanmamıştır.

1920'li yılların ortalarından itibaren Kürtlerin ulusal istekleri kanla boğulmaya başlanmıştır. Koçgiri'de görüldüğü gibi bunu, 1920 yılının sonundan itibaren başlatmak da mümkündür. ... Şeyh Said Kürt ayaklanması (1925) başlangıcı. 1927, 1930-1932. 1934, 1935 yıllarında çeşitli yerlerde pek çok ayaklanmalar oldu. Hepsisi de kanla bastırıldı. Hepsinde katliamlar, sürgünler oldu. Dersim ayaklanması bu ayaklanmaların sonuncusuydu. Tam anlamıyla bir soykırım yaşandı. Soykırım, 1929'da, 1930-1932 arasında Zilan Deresi'nde gerçekleştirildi.

Devlet Dayatması Karşısında Kürtler

1937-1938 Dersim ayaklanması soykırım uygulamalarıyla bastırıldı. ... Başkaldırı potansiyeli taşıyan bütün merkezler dağıtıldı. ... Bu süreçte devlet, Kürt egemen sınıflarına, yani şeyhlere, aşiret reislerine, büyük toprak ağalarına şöyle bir dayatmada bulunuyor: Ya Kürtlükten tamamen vaz geçeceksiniz, Kürt olmayı inkar edeceksiniz ve Türkleşeceksiniz, ya da Şeyh Said gibi, Seyid Rıza gibi veya benzerleri gibi darağacına gideceksiniz. Üçüncü bir şık yok.

Kürt olmayı inkar etmek, Kürt olmaktan vazgeçmek ve Türkleşmek pasif bir durumu ifade etmemektedir. Bu aynı zamanda aktif bir süreçtir. Türk Millî Güvenlik Teşkilatı'yla birlikte çalışmayı, devletin ajanı olmayı gerektirir.

Bu dayatmanın sözlü olarak yapıldığı ise kuşkusuzdur. Buna ilişkin yazık bir belge elbette olmayacaktır. Bunlar daha çok, devletin gizli güçlerinin yürüttüğü bir faaliyettir.

Herhangi bir şeyhi kendi adamınız yapıp onu gizli güvenlik teşkilatınızın bir unsuru haline getiriyorsanız bunu başarabiliyorsanız, artık on binlerce insanla uğraşmanız gerekmiyor. Artık on binlerce insanı resmi ideolojinin çerçevesi içinde eğitmeye gerek kalmıyor. Çünkü, bu insanlar artık şeyh-mürît ilişkileri çerçevesinde, şeyh

tarafından kontrol ediliyor. Şeyh dinsel sloganları da kullanarak müritlerini resmi ideoloji doğrultusunda eğitmeye çalışıyor. ... Aynı şeyleri aşiret reisliği ve toprak ağalığı kurumları için de söylemek mümkündür.

Büyük toprak sahipliği, aşiret reisliği, şeyhlik gibi geleneksel kurumlar, günümüze kadar neden gelmişlerdir? Bu kurumların bugüne kadar gelmelerinin, varlıklarını canlı bir şekilde sürdürmelerinin temel nedeninin Kürt sorunu olduğu kanısındayım. Kemalistler, başka bir söyleyişle resmi ideoloji, bu kurumların yaşamasını istiyor. Bu kurumların etkinliklerinin azalmaması için gerekli her türlü önlemi alıyor. Yerine ve zamanına göre aldığı bu önlemlerle bu kurumların yaşamasını teşvik ediyor. Çünkü bu kurumlar çözüldüğü, demokratikleşme süreci hızlandığı zaman yığınlar, kendi kimliklerinin farkına daha çabuk varıyorlar. Ve ulusal haklarını talep ediyorlar.

Dili yasaklanan Kürt insanı, devlet dairelerinde, jandarma ve polis karakollarında resmi ilişkilerini nasıl sürdürebilecektir? Elbette Türkçe bilen biri aracılığıyla. Cumhuriyetin ilk yıllarını, Tek Parti dönemini, 1950'li yılları hatırlayalım. Kimler Türkçe biliyorlar? Yarım-yamalak da olsa daha çok toprak ağaları, aşiret reisleri ve şeyhler... Tapu dairesiyle, vergi dairesiyle, nüfus dairesiyle, kaymakamla, polisle, jandarmayla, savcıyla, mahkemeyele, avukatla işleri olanlar, Türkçe bildikleri için bu tür insanları aracı yapmak zorunda kalıyorlar. Bu insanlar toplumsal ve ekonomik fonksiyonları yanında, Türkçe bilgileri sayesinde, bir kere daha, devletle halk arasında "köprü" oluyorlar.

Ağa, şeyh ve aşiret reislerinin bu fonksiyonlarının halk açısından ve devlet açısından ayrı ayrı sonuçları oluyor. Halk açısından bir kere daha kurumlaşıyorlar. Çünkü, Kürt insanını, Türkçe bilmemenin, Kürtçe konuşmanın ortaya çıkarabileceği olası felaketlerden koruyorlar. Bu kurumların etkinliğinin artması ise resmi ideolojinin yaygınlık ve derinlik kazanması açısından önemli oluyor.

Devlet için temel sorun Kürt ulusal hareketinin engellenmesidir. ... Şeyhlik Kürt ulusal hareketini İslam enternasyonalizmi içinde eritme gücüne sahip olduğu için resmi ideoloji bakımından çok önemli bir kurumdur. Varlığın sürdürmesi bunun için istenmektedir. Aşiret reisliği belirli bir hiyerarşi içinde emir-kumanda ilişkilerinin işlerlik kazanmasını sağlıyor. Aşiretteki toplumsal ilişkiler çerçevesi içinde insanları belirli yönlerle kanallandırmak kolaylaşıyor. Aşiret sistemindeki kan bağı bu yönlendirmenin kolayca gerçekleşmesini sağlıyor. Büyük toprak sahipliği-maraba ilişkilerinin oluşturduğu ekonomik ve toplumsal baskı, marabanın veya topraksız köylünün özgürce düşünmesini ve hareket etmesini engelliyor.

19. Yüzyılda Kürdistan'da Sınıf Yapısının Dönüşmesi

Klasik Avrupa feodalizmiyle Şark-İslam feodalizmi, bu arada Kürt-İslam feodalizmi arasında önemli farklar vardır. Avrupa feodalizminde, kiliseyle senyörün, ya da benzer feodal otoritelerin fonksiyonları farklıdır. Avrupa feodalitesinde üretim ilişkilerinden doğan fonksiyonlar ve dinsel fonksiyonlar aynı elde toplanmamıştır. Kürt-İslam feodalizminde ise dinsel fonksiyonlarla üretim ilişkilerinden doğan fonksiyonların aynı ellerde toplandığını görüyoruz. Kürdistan'da Mir (Bey) din ilişkilerinin de başında bulunan adamdır. Üretim sürecinin, şeyhliğin, aşiret reisliğinin zaman zaman aynı ellerde toplandığını da görüyoruz.

Bunlar tanrı adına din işlerini yürütürler. Camilerde hutbe okurlar. Kendi adlarına hutbe okuturlar. Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisidirler. Batı'da kiliseyle senyörlerin görevleri ve sorumlulukları farklı olduğu için, kilise üretim ilişkilerini meşrulaştıran bir kurum değildir. Dolayısıyla Batı'da feodal ilişkilerin çözülmesi ve tasfiyesi sırasında kilise, feodalizmin meşruluğunu, en iyi düzen olduğunu, ezeli ve ebedi bir düzen olduğunu savunmamıştır. Şark-İslam feodalizminde, bu arada Kürt-İslam feodalizmindeyse dinsel kurumlar Mirlerin (Beylerin) veya feodallerin denetiminde olduğu için, üretim ilişkilerinin daha ileri bir düzeye geçişinde, din tutucu bir fonksiyon ifa etmiştir. Din feodal sömürüyü meşru göstermeye çalışmıştır. Din işleriyle üretim ilişkilerini kontrol edenlerin ayrılığı, Avrupa'da feodalizmin daha kısa bir sürede yıkılmasına neden olmuştur. Kürt- İslam feodalizmindeyse sürekliliğini sağlamıştır.

Kürdistan'da aşiretler bağımsız birliklerdir. Fakat aşiretlerin herhangi bir Mirlik (Beylik) içinde bağımlı dönemleri de vardır. Mirlerin kudret kaynakları ya aşiret reisliğidir, ya da dinsel fonksiyonlardır. Veya Abbasi, İran ve Osmanlı hükümdarlarının herhangi bir Kürt beyine verdiği. beratlar ve fermanlardır. Bu berat ve fermanlarla, herhangi bir bölgenin topraklarının işletilmesi, geliri, Mir'e bırakılır. Bu tam anlamıyla toprağa sahiplik değildir. Fakat toprak üzerinde geniş ve etkili bir kontrol vardır. Ve bu kontrol hakkı babadan oğula intikal edebilmektedir. Toprağı denetleme hakkı olmayan Mirler güçlerini vergi ve öşürden alırlar.

Mirlikler bağımsız hükümetlerdir. Burada Mirler çok geniş siyasal ve dinsel fonksiyonlara sahip oldukları için, ayrıca toprak mülkiyetine de sahip olmaları gerekmiyordu.

19. yüzyıla kadar durum aşağı yukarı ana hatlarıyla böyleydi. Kürdistan'da önemli sınıfsal dönüşüm 19. yüzyılda gerçekleşmiştir. ... Balkanlardaki topraklarından yavaş yavaş geri çekilen ve oralarda daha fazla tutunamayacağını anlayan Osmanlı Devleti, Kürdistan, Ermenistan, Arabistan, Anadolu gibi coğrafi bölgelerde iyice yerleşmenin yollarını aramaktadır. Kürdistan organik olarak imparatorluğun bünyesine

alınmak isteniyor. Bunun yolu da vergi almak ve asker almak. Bu iki konuya önem veren Osmanlı Devleti, bunları gerçekleştirebilmek için Kürdistan'a arka arkaya, bitmez tükenmez seferler düzenlemektedir. Bu seferler Kürtlerin büyük tepkisiyle karşılaşmaktadır. İki taraf arasında bitmez tükenmez, çok yoğun savaşlar vardır. Bu savaş Kürt feodalleri yönetmektedir. Ve bu feodaller Mir (Bey) olarak adlandırılmaktadır. Mirler Kürdistan'ın toprak aristokrasisine dayanan sınıftır. Ve Mirlik babadan oğula geçmektedir. Mirler Osmanlı ve İran devletleri arasında geniş özerkliğe sahiptirler. Özerkliğin derecesi "Kürt hükümetleri", "bağımsız sancaklar", "bağlı sancaklar" olma durumuna göre değişmektedir. Fakat Kürdistan'daki bütün yapılar genel olarak iç özerkliğe sahiptirler. Osmanlı Devleti'nin hedefi de bu özerk yapıların varlığına mümkün olduğu kadar son vererek, bu bölgeyi tamamen organik bir şekilde devletin bünyesine almaktır. Savaşlar, sürgünler, darağaçlar ve bunların yerine ve zamanına göre sürekli uygulanıyor olması Kürt egemen sınıflarını yani Mirleri sarstı, zayıflattı.

Uzun süren sürgün yılları ve müsadere uygulamaları sonunda, çevrede mirlerin görevlerini yapan, onların bıraktığı boşluğu dolduran yeni yeni insanlar ortaya çıktılar. Bunlar genel olarak Mirlerin kapısında veya Mirlerin çevresinde yer alan kimselerdi. Osmanlı Devletiyle çelişki içindeki veya sürgündeki Mirlerin veya savaşta öldürülmüş, idam edilmiş Mirlerin topraklarını bunlar denetlemeye başladılar. Mir-Osmanlı çelişkisinden yararlanarak güçlerini artırdılar. Mirlere karşı ağalar böyle doğdu. Mirlerin toprak aristokrasisine dayanan bir sınıf olmasına karşın, ağaların kökeninde ticaret, çiftçilik, hayvancılık vardı. Bugün ağa dediğimiz insanlar geçmişte, Mirlerin topraklarında çiftçilik yapıyorlardı veya Mirlerin çevresinde ufak-tefek ticaret yapıyorlardı, hayvancılıkla uğraşıyorlardı. Bugün ağa denen kategorilerin ancak 150-160 yıllık bir tarihleri vardır. Ve Kürdistan'ın ekonomik ve toplumsal tarihinde Mir-Ağa kategorileri üzerinde durmak, Mirlerin yok oluşunu, ağaların güçlenmesini izlemek çok önemlidir.

Osmanlı devlet düzeni içinde, 1848'de Kürdistan eyaleti adı altında bir eyalet kurulmasının esas amacı Kürdistan'daki özerk yapıları daha kolay bir şekilde ortadan kaldırmaktır. Kürdistan eyaletinin kurulmasını, bu amacı gerçekleştirmeyi kolaylaştıracak bir idari düzenleme olarak anlamak gerekir. Osmanlı salnamelerinde 20 yıla yakın bir süre böyle bir eyaletin var olduğunu görüyoruz. 1858'deki Osmanlı Arazi Kanunu'nun önemli bir amacı da budur. Yani Osmanlı toprak düzenini Kürdistan'da da uygulamaya çalışmak, Kürdistan'daki özerk yapılara son vererek bölgeyi organik olarak devlet yapısı içinde eritmek.

Mirler zayıfladıkça ağalar güçlenmiştir. Osmanlı Devleti de Mirlere karşı ağaların güçlenmesini teşvik etmiş, bunları kendine bağlayıcı önlemler almıştır. Osmanlı ve İran sömürgecileri, Kürdistan'da benzer politikaları hayata geçirmeye özen göstermişlerdir. Kendilerine başkaldırabilecek diri güçleri, savaşlarla, idamlarla, sürgünlerle yok etmiş, onların yerine geçmeye çalışan, onlardan boşalan yerleri doldurmaya çalışan yeni unsurları da kendine bağlamanın yollarını aramıştır. Böylece böl yönet politikası bir kere daha ve çok canlı bir şekilde yürürlüğe konulmuş olmaktadır. Mirlerle ağalar arasında bir çelişki yaratılmış, ağalar desteklenerek, Kürdistan güçleri etkisiz hale getirilmeye özen gösterilmiştir. 19. yüzyıl sonlarında, 1891 yılında kurulan Hamidiye Alayları, böl yönet politikasının en önemli uygulamalarından biridir. Hamidiye Alayları'nın kuruluşuyla hem Kürtlerle Ermeniler arasındaki çelişkiler hızlandırılmış, hem de Kürtlerin kendi aralarındaki çelişkiler derinleştirilmiştir. Hamidiye Alayları genel olarak Osmanlı Devletine bağlı kalmış Mirlerden ve yeni yeni oluşan ağa ailelerinden meydana getirilmiştir.

20. yüzyıl başlarında ve Kürdistan üzerinde emperyalist bölüşüm mücadeleleri sırasında ve Lozan'da gerçekleştirilen emperyalist bölüşüm antlaşmasından sonra, Kürtlerin ulusal hakları için başkaldırıları, Kürtler için ulusal haklar isteyenler bunlardı. Bu ayaklanmaların kanla bastırılmasından, bütün muhalefet odaklarının dağıtılmasından sonraysa, yukarıda ana hatlarıyla ifade etmeye çalıştığımız dayatma süreci başladı ve Türk Devleti adına başarılı sonuçlar alındı. Böylece ajan bir sınıf yaratılmış oldu. Buna artık "Kürt egemen sınıfı" demek çok zordur. Zira ajanlar hiçbir zaman egemen olamazlar.

1971 Doğu Duruşmaları

Mehdi Zana'nın yargılandığı davanın son birkaç duruşmasında savunmalarını Kürtçe olarak yapacağını belirtmesi üzerine, mahkeme heyeti, savcılığa suç duyurusunda bulunulmasını kararlaştırdı. Askeri Savcı Vedat Erkan, Türk Devletinin toprakları üzerinde Kürtçe diye bir dilin olmadığını belirtti. Askeri Savcı, "Kürtçe bir dil değil. Kelime yığınıdır. Çok eski Türkçe'nin diyalektik zaman içindeki gelişimi neticesi özbeöz Türkçe'den üretilen kısıtlı kelimeler yığınıdır. Cüz'i bir kesimce konuşulan ve adına, bilinçli, kasıtlı, dış mihrakların tesiriyle Kürtçe adının takılması, Türk vatani üzerinde yaşayan Türk vatandaşları arasında, ayrı bir Kürt ırkının ve Kürt dilinin olduğunu kat'i olarak göstermez. Bugün Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da konuşma aracı olarak kullanılıyor. Herhangi bir propaganda ve övmeye dönüştürmediği sürece ve anadil olarak kullanılmasına ve yayımlanmasına yönelik faaliyette bulunulmadığı sürece ses çıkarılmamıştır. Bu bir gerçektir. Ancak gerçeği saptırıp, Türkçe bilmeyen kişileri Kürt ve konuştukları lehçeyi de Kürtçe diye adlandırmak, milli duyguları zayıflatmaktan başka bir anlam taşımaz."

Askeri Darbelerin İki Önemli Faaliyet Alanı

1930'lu yıllardan beri önemli bir tartışma var. Acaba, Doğu'ya yol götürelim mi, okul götürelim mi, su götürelim mi? vs. Yol, okul, su, elektrik, fabrika götürürsek, kamu hizmetlerini yoğunlaştırırsak, ulusal uyanışı hızlandırmış olur muyuz? Acaba bunlar "uyuyan Kürtlerin bilincini açan etkenler mi olur? Bu kuşklar ve endişeler çerçevesinde, Tek Parti döneminde, Doğu'ya önemli bir yatırım yapılmadığını görüyoruz. 1950'li yıllarda bu tartışmanın kısmen bir sonuca bağlandığı da görülüyor. Yol, okul, benzer kamu hizmetleri götürülmeye başlanıyor. Bunların yaratabileceği ulusal uyanış da asimilasyon politikalarıyla engellenmeye çalışılıyor. Zaten gerek düşüncede, gerek uygulamada var olan asimilasyon daha yoğun, daha planlı, daha kapsamlı bir şekilde yürürlüğe konuyor. Askeri darbe dönemlerinden sonra, bu uygulamalar gözden geçiriliyor, daha güçlü bir şekilde uygulanmaya çalışılıyor.

Türkiye'deki askeri darbelerden sonra, iki konuya önemli bir vurgulama yapılıyor. Birincisi, toprak reformu düşünülmesi, toprak reformu tartışmalarının başlaması, ikincisi ise asimilasyon sürecinin hızlandırılması ve yoğunlaştırılması. Toprak reformunun düşünülmesi aslında bir yanılgıdan kaynaklanıyor. Kürt hareketinin arkasında ağaların olduğu düşünülüyor. Kürt hareketini ağaların kıskırttığını kabul eden bir anlayış var. Şöyle düşünülüyor: Toprak ağalarıyla, şeyhlerle, aşiret reisleriyle mücadele edelim. Onları sürgüne göndereyim. Topraklarına el koyayım. Böylece Kürtçülüğü kıskırtan zümrelerin kökünü kurutmuş oluruz. Ve Kürtlerle ilgili düşüncenin gelişmesini engelleriz. 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra toprak reformu konusu, üniversitelerde, basında, siyasal partilerde, uzun süre konuşulmuş ve tartışılmıştır.

O sırada, Güney Kürdistan'da Molla Mustafa Barzani'nin önderliğinde Kürdistan Demokrat Partisi, ulusal kurtuluş mücadelesi başlatmıştı. ... Güney Kürdistan'daki mücadele, Hakkari, Van, Siirt, Mardin, Diyarbakır gibi yörelerde de etkiler yaratıyordu. ... Molla Mustafa Barzani, toprak ağası, aşiret reisi ve şeyh olarak değerlendiriliyor, Kuzeyde de benzer bir hareketin başlayacağından korkuluyordu. Bunun için darbeden hemen sonra, toprak ağalarından, şeyhlerden ve aşiret reislerinden 485 insan, Sivas'ta kampa alınmıştı. Bunlardan bazılarının çok ağır düzeyde işkenceler yapıldığını da biliyoruz. Bazılarının dişleri kırıldı. Bazıları boğazına kadar bok kuyularına sokuldu vs. Bunlardan 55 ağa çok azılı bulunduğu için sürgüne gönderildi. Edirne, Balıkesir, Aydın, Sakarya, Kütahya, Çorum gibi yörelere sürgün edildiler. Gerek sürgüne gönderilenlerin, gerek Sivas kampından evlerine gönderilenlerin yaşamları, faaliyetleri, başkalarıyla kurduğu ilişkileri, düşünceleri vs. yönetim tarafından en ince ayrıntılarına kadar izleniyordu. Fakat şu da gözleniyordu artık. Toprak ağaları, şeyhler aşiret reisleri bir bütün olarak ele alındığı zaman zararlı insanlar değildir. Kürt ulusalcılığını, Kürtçülüğü kıskırtanlar, hareketin içinde veya arkasında yer alanlar bunlar değildirler. Hatta bunlar devletin ve hükümetin düşünce ve eylemlerinin, plan ve programlarının, bölgede yayılmasında etkin ve önemli roller üstlenmektedirler. Öyleyse bunları sürgün etmek, sürgünde tutmak doğru değildir. Bunların mallarına el koymak yanlıştır. Bilakis kurumlaşmalarını, maddi ve manevi yönlerden gelişmelerini teşvik etmek gerekiyor. ... Toprak reformu gibi sözlerle bu zümrelerin rahatsız edilmemesi, tedirgin edilmemesi sonucuna varılıyor. Bunun için ağaların, şeyhlerin, aşiret reislerinin sürgünden kendi evlerine, köylerine gönderilmeleri, yani affedilmeleri uzun sürmüyor.

Toprak reformunun konuşulmasında, genç Kemalist subayların radikal düşüncelerinin de kuşkusuz etkisi vardır. Bunlar toplumda, yoksullar ve topraksız köylüler lehine bazı yeni düzenlemeler yapmak istiyorlar. Fakat, ağaların, şeyhlerin, aşiret reislerinin Kürt Sorunu'ndaki yerleri iyice ortaya çıkınca ve bunun devlet taraftarı bir rol olduğu anlaşılınca toprak reformu sloganı da yavaş yavaş gündemden çıkıyor.

Toprak reformu konusu 12 Mart 1971 darbesinden sonra da gündeme geldi. ... Fakat bu dönemde toprak reformu konusunun konuşulması ve tartışılması çok kısa sürdü.

12 Mart 1971 rejiminde, toprak reformu konusunun ekonomik bir boyutu olduğunu görmek de mümkündür. Batı'da sanayinin, banka sektörünün, ticaretin yoğun bir şekilde gelişmesi istenmektedir. O halde, Batı'da üretilen mallar için geniş pazarların olması da gerekir. Doğu'nun önemli bir pazar olacağı düşünülmektedir. Öyleyse Batı'da üretilen mallar için Doğu'daki vatandaşların alım gücünün artırılması gerekmektedir. İşte toprak reformu bu çerçevede içinde de düşünülmektedir.

Kürt Sorununa Karşı İslamcı İdeolojinin Kullanılması

İslam'ı vurgulayan, İslam'ı ön planda tutan bir parti, resmi ideoloji için gerekli bir partidir. O bakımdan zaman zaman "Kemalizm'e karşı duruyor" iddiasıyla biraz baskıyla karşılaşsa da, devletin gizli güçleri, İslam enternasyonalini seslendiren böyle bir partinin yaşamasını, gelişmesini teşvik ediyorlar.

Böyle bir parti gereklidir. Çünkü dine, İslam'a vurgulama yapan bir akını kitleler üzerinde egemen olduğu zaman, Kürt ulusal hareketinin hız kazanması daha rahat bir şekilde engellenebilmektedir. Onun için bu akım yaşamaya gereken bir akımdır. Bu bakımdan teşvik görmelidir.

1962 yılında, Amerikalı Prof. Frey, Milli Eğitim Bakanlığı Test ve Araştırma Bürosu ile AİD Teşkilatının işbirliği sayesinde Türkiye çapında bir araştırma yürütmüştür. ... Bu araştırma sonunda edinilen bilgilere göre,

Amerikan yöneticilerinin Türk yöneticilerine şöyle bir öneride buldukları anlaşılıyor. Toplumsal sorunlarla, özellikle Kürt sorunuyla mücadele edebilmenin en iyi yolu, dinci nitelikleriyle belirlenen bir partinin kurulması, geliştirilmesi ve etkin bir kurum haline getirilmesidir. Bu, özellikle Kürdistan bölgesi için çok önemli bir konudur. İşte bu tarihten sonra, Kemalistlerle yüksek rütbeli sivil ve asker bürokratlara, Şeyhlik kurumu ve şeyhler arasındaki çelişmeler yok olmaya başlamıştır.

Kürt Kimliği Açısından Türk-İslam Sentezinin Anlamı

Kürdistan'ı ortak sömürge olarak kullanan devletlerle Kürtlerin aynı dinden olması, büyük yanlışlara neden olmaktadır. "Din kardeşliği" sloganı Kürtlerin sorunlarını, isteklerini ve amaçlarını ifade etmelerinde çarpıklıklara neden olabilmektedir. Bazen de "din kardeşliği" sloganı ulusal duyguların ifade edilmesini engellemektedir. Sömürgeci devletler, Alevilerle Sünniler arasındaki tarihsel çelişkileri de günün siyasal ve toplumsal koşullarına göre kışkırtmışlardır. Kürtlerin Alevilerini Sünnilerine, Sünnilerini Alevilerine karşı kışkırtarak sorunun ulusal yönlerini gizlemeye çalışmışlardır. Sorunu bir mezhep kavgası olarak anlatma gayreti içine girmişlerdir.

Öte yandan, bütün ulusal kurtuluş hareketlerinin, belirli bir dönem dinsel ideolojiyi kullandığı dünyanın hemen her yerinde görülmüştür. Anadolu'da Yunanlılara ve Ermenilere karşı geliştirilen Mustafa Kemal hareketi bunun en belirgin ve en çarpıcı örneklerinden biridir.

Türk-İslam Sentezi düşüncesinin, Kürdistan'da gelişen silahlı hareketle çok yakın ilişkili olduğu açıktır. Gerilla eylemleri yoğunluk kazandıktan sonra bölge halkını PKK ile mücadeleye çağırdığı bildiriler dağıtılıyor. Bunlar uçaklardan, helikopterlerden atılan imzasız bildirilerdir, "PKK sizin karınıza, kızınıza, namusunuza göz dikmiştir. Siz Müslümansınız. İyi bir Müslüman olmaktan başka bir düşünceniz yok. Devletimiz İslam'ı korumaktadır. Bunun için bu haydutlarla, bu sapıklarla mücadelede sizin yardımınıza ihtiyacımız var..." gibi bildiriler.

Gerilla eylemlerinin Kürt toplumu üzerinde en önemli etkilerinden biri, yoğunluğu giderek artan bir soruşturma ve tartışma sürecini başlatmış olmasıdır. Türkiye'nin Irak ile anlaşıp Güney Kürdistan'a karşı sık sık hava akınları düzenlemiş olması bu süreci daha da hızlandırmıştır. "Biz kimiz?" Irak'ın İran'ın, Türkiye'nin, Suriye'nin neden birer Kürdistan'ı var?" "Kürdistan neden bölünmüş ve paylaşılmış? "Kürt ulusuna böl yönet politikası uygulanmasının nedeni nedir?" "Kürt ulusu hangi zaafı taşıdığı için böl-yönet politikasının hedefi olmuştur?" vs. Türk-İslam Sentezi'nin Kürt bölgelerindeki amacı bu tartışmaların daha içerikli bir hale gelmesini ve yeni boyutlar kazanmasını engellemektedir.

"Laik Devlet Cihada Çağırıyor."

Doğu Bölgesinde asker ve polisin dağıttığı bildiriler. ... Bildiriler 1985 yılının sonlarından beri uçaklardan ve helikopterlerden atılıyor. Zimmetli olarak cami duvarlarına ve kahvehane duvarlarına astırılan afişler de var. Bu bildirilerden ve afişlerden 4 tanesi şöyle:

1. Vatandaşlar!

Bakın, Yüce İslam dini size ne emrediyor.

Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşınız. Allah tecavüzkarları sevmez. (Kur'an-ı Kerim Bakara Süresi 190. ayet) Vatandaş,

Bölücü çete mensupları, seni dininden, çocuklarından, eşinden, vatan, bayrak, ahlak gibi kutsal değerlerden koparmak istiyor. Onlara karşı savaşmak senin gibi her Müslüman'ın görevidir. Bu görevi, savaşan güvenlik kuvvetlerine yardımcı olarak yap.

2. Vatandaş!

Yüce Peygamberimiz (A.S.) Hadis-i Şeriflerinde,

'Bölücülüğe sebep olan, hizipçilik ve ayrıcalık yapan bizden değildir.' buyuruyor.

Yani sana, anana, babana, kardeşine, karına, çocuklarına silah çeken, tehdit eden, öldüren ve ırzına geçen çete mensupları bizden değildir.

Namusuna, haysiyetine, varlığına göz dikmiş, Ermeni uşağı bölücü çete mensuplarını gördüğün yerde güvenlik güçlerine haber ver. Aksi halde sen de Allah indinde onların işlediği suçlara ortak olursun.

3. Vatandaş!

Mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim diyor ki (El Enfal, 46): Allah ve O'nun Resulüne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin, Sonra zaafa düşersiniz. Rüzgarınız kesilir gider.

Sana 'Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan bahseden, özgürlükten bahseden eşkiya güruhu, senin birliğini ve bütünlüğünü parçalamak istemektedir. Bu hainlerin, bu küfür cephesinin oyununa gelme!

Çoluk-çocuk, genç-ihtiyar, kadın-erkek demeksizin halkımıza kurşun sıkıp öldüren, malı-mülkü gasp eden, kadınların namusuna göz diken bu vatan haini eşkiyanın getirdiği düzen küfür düzenidir. Onlarda din, namus, ahlak değerleri yoktur. Yalanlarına kapılma. Senin için mücadele veren güvenlik kuvvetlerine yardımcı ol!

4. Vatandaş!

Mukaddes kitabımız Kuran-ı Kerim diyor ki (Al-i İmran, 105): 'Siz kendilerine apaçık deliller, ayetler geldikten sonra parçalanıp ayrılanlar, ihtilafa düşenler gibi olmayın.'

Bin yıldır küfür cephesine karşı İslam'ın liderliğini yapan, bu uğurda milyonlarca evladını şehit veren Türk milleti bugün

*emperyalist devletlerin, Türk ve İslam düşmanlarının hedefi durumundadır. Ailene bak. Anana babana sor! Bu topraklar uğrunda kaç tane şehit verdin, düşün!
Unutma, bu hainleri yok eden Türk ordusu, İslam dünyasının en güçlü ve en son çıkaracağı ordudur. Bunu bilen Türk ve İslam düşmanları aranıza soktukları PKK ve yandaşları gibi hainlerle sizleri kandırmaya çalışıyorlar.
İhanet şebekesinin bu oyunlarına gelmeyiniz.”*

Görüldüğü gibi, kavmiyet gütmenin, ayrılmanın, İslam'a aykırı olduğu, Kuran'dan ve Peygamber'in hadislerinden örnekler verilerek açıklanmaktadır. Bunlar İslam'ın Sünni yorumlarıdır. Fakat, İslam'ın Şii yorumları da aşağı yukarı böyledir. İran'da, İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin, özerklik mücadelelerine karşı, Humeyni yönetimi de aşağı yukarı böyle şeyleri söyleyerek, Kürt ulusal hareketinin gelişimine engel olmaya çalışmaktadır.

Bütün bunlara rağmen, İran yönetiminin Mesut Barzani önderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi'yle kurduğu ilişkiler bu İslami sloganların bir ölçüde yumuşamasına, kırılmasına neden olmuştur. Kavmiyet gütmek İslam'a aykırıdır, sloganı yine tekrarlanıyorsa da, Kürtlerin Güney Kürdistan'da Irak yönetimine karşı sürdürdüğü mücadelenin meşru olduğu da her zaman söylenmiştir. Kürtlerin de ulusal haklara sahip olduğu, bunun için mücadelenin din gereği, İslam'ın gereği olduğu söylenmiştir.

Egemen Sınıf Değil Ajan Sınıf

Sermaye birikimlerinin çok az da olsa Doğu'da yatırım dönüştürülmemesi, Batı'ya aktarılması, devlet ve hükümet bakımından çok önemlidir. Doğu'daki yatırımlar ancak devlet eliyle gerçekleştirilmelidir. Batı'dan Türk sermayesi gelebilir. Fakat, Kürt kökenlilerin buralara yatırım yapmalarına engel olunmalıdır. İlişkilerde görülen üçüncü boyut da budur. Ve bu da önemli bir devlet politikasıdır.

Türk solu içinde yer alan çeşitli gruplar aşağı yukarı aynı kavramlarla, aynı terminolojiyle bu konuyu şöyle açıklamaktadırlar: Türkiye, Türk ve Kürt egemen sınıfları tarafından birlikte yönetilmektedir. Günümüzde artık, ulusal burjuvazi yoktur. Burjuvazi emperyalizmle işbirliği yapmaktadır. İşbirlikçi burjuvazi vardır. Bu sözler büyük bir yanlış ve kavram kargaşası içermektedir.

“Kürt burjuvazisi” demek Kürt toplumu olmaktan doğan haklara sahip çıkan bir burjuvazi demektir. Kürt kimliğini vurgulamayan politikacılara Kürt politikacısı, Kürt kimliğini vurgulamayan yazarlara Kürt yazarı, Kürt kimliğini vurgulamayan sanatçılara Kürt sanatçısı denemez.

Kürt şeyhlerinin, toprak ağalarının, aşiret reislerinin durumlarını iki ayrı dönemde ele almak mümkündür. Birincisi 1925-1938 dönemidir. Bu tarihler arasında gelişen Kürt hareketlerinde, bazı toprak ağaları, şeyhler ve aşiret reisleri hareketin safında yer almışlardır. Hareketin safında yer alan bu kişilerin çeşitli şekillerde ortadan kaldırıldıklarını biliyoruz.

1984'de PKK'nın Eruh ve Şemdinli baskınıyla ise, Kürt hareketlerindeki önderlik konusunda çok önemli bir değişiklik olmuştur.

İkinci dönem 1940'lı yıllardan sonra başlayan dönemdir. Bu dönemde, ağalar, şeyhler ve aşiret reisleri merkezi otoritenin yönlendirmesiyle kabuk değiştiriyorlar. Burjuvallaşma (!) ve kapitalistleşme başlıyor. Ajanlaşma böyle bir süreçte gelişiyor.

Görüldüğü gibi Kürt devrimcilerinin nesnel olarak üstlenmek zorunda oldukları bir görev vardır. Kürt dilini ve Kürt kültürünü, Kürt toplumu olma özelliklerinden çıkan unsurları savunmak. Türk solu içinde yer alan akımların büyük çoğunluğu burada bir çarpıklık görmektedirler. Şöyle demektedirler: Devrimciler enternasyonalist olmalıdırlar, işçi sınıfı ideolojisiyle hareket etmelidirler. Ulusal sorun devrimcilerin sorunu değildir. Devrim gerçekleştiğinde ve sosyalist iktidar kurulduğunda bu sorun kendiliğinden çözülecektir. Onun için devrimcilerin taviz vermemeleri gerekir. 1980'li yıllardan önce daha çok vurgulanan ve Kürtlere “devrimcilik budur” diye dayatılan bu tavır günümüzde de bazıları tarafından sürdürülmektedir. İlk bakışta doğru gibi gözükebilecek bu durum, Kürdistan gerçekleri karşısında hiçbir şey ifade etmemektedir. Çünkü o zaman, ezilen ulusun diline ve kültürüne yapılan baskıya hiç karşı çıkmamak, bu baskıları görmezden gelmek gerekir. Bu ise, ancak, egemen sınıfların düşüncelerine ve eylemlerine güç verir. Onlara moral kazandırır. Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı ilkesi konusunda Lenin'in ve Stalin'in yazdıklarını durmadan tekrarlamak da somut sorunlara bir çözüm getirmiyor. Öte yandan asimilasyon gibi gerici bir süreç hiçbir zaman, hiçbir koşulda onaylanamaz.

Güney Kürdistan'daki ve Doğu Kürdistan'daki Durum

Yukarıdaki düşüncelerin daha çok Kuzey Kürdistan'la ilgili olduğu açıktır. Doğu Kürdistan'da (İran), Güney Kürdistan'da (Irak) durum biraz daha farklıdır: Oralarda Kürtleri Farslaştırma ve Araplaştırma politikaları başarılı sonuçlar elde edememiştir. Veya bu devletler Farslaştırma ve Araplaştırma politikalarında ısrarcı olmamışlardır. Daha doğrusu olamamışlardır. İran'da öteki milliyetler, yani Azeriler, Kürtler, Türkmenler,

Beluciler, Araplar vs. dikkate alındığında Farsların azınlık teşkil etmeleri bunun başlıca nedenlerinden biri olmalıdır. Irak ise uzun yıllar, hemen hemen İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar İngiliz mandası (sömürge) dir. İngilizler veya Fransızlar veya öteki emperyalist güçler, sömürgelerinde etnik kimliği yok etmek gibi bir politika izlemiyorlardı.

Türk Solu ve Kürt Sorunu

Türk solcuları ise ulusal değerlere sahip çıkmayı, bunlar için mücadele etmeyi "milliyetçilik" diye küçümsemektedirler. Kürt devrimcilerini ve demokratlarını devrimci olmamakla, milliyetçilik yapmakla suçlamaktadırlar.

Mihri Belli o yıllarda orduyu, yani 1950 yılından önceki orduyu ilerici, devrimci bir kurum olarak değerlendirmektedir. Komünistlerin, sosyalistlerin ordu saflarına katılıp muhtemel Nazi saldırılarına karşı ülkesini savunmasında rol almaları gerekir, demektir.

Halbuki bu ordu, Kuva-i Milliye, 1919-1921 yıllarında, Kürtleri, Türk-Yunan Savaşı'nda, Türk-Ermeni Savaşı'nda, Türklerin yanına çekebilmek için, "zaferden sonra Kürtlere de milli hakları verilecektir. Misak-ı Milli Türklerin ve Kürtlerin oturdukları yerlerdir. Mücadele Türklerin ve Kürtlerin birlikte sürdürdükleri bir mücadeledir" diyordu. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikteyse, Kürtlerin ulusal varlığı inkar edilmeye başlanmıştı.

Başka bir örnek, Şefik Hüsnü. O da İkinci Dünya Savaşı'nda orduya katılmış. Şefik Hüsnü de Türk solu için önemli olabilir. Türk solu, Türk Marksistleri, Şefik Hüsnü'yü kendisine tarihsel bir dayanak yapabilir. Ona önder olarak bakabilir. Halbuki Şefik Hüsnü, Kürtler için, binlerce, on binlerce Kürt düşmanından sadece biridir. Kürt ayaklanmalarında hep Kemalistlerin yanında yer almış, Kürtlere karşı sürdürülen katliamları soykırımları, hep ilerici, devrimci diye alkışlamıştır.

Ubeydullah Nehri, Alişer, Şeyh Said, İhsan Nuri, Simko, Seyid Rıza, Kadı Muhammed, Molla Mustafa Barzani... önemli Kürt yurtseverleridir. Halbuki bu önderler Türkler tarafından, Türk solu tarafından gerici, İngiliz ajanı, şaki, haydut vs. gibi terimlerle anlatılmaya çalışılıyor.

"Azınlık İrkçılığı" Kavramı

Gazeteci-yazar Uğur Mumcu, Saçak Dergisi'nde Halil Berktaş'la yaptığı söyleşide, "Türk sosyalizminin üç koşulu" başlığı altında şunları söylüyor: 1. Türk solculuğu azınlık ırkçılığına yani Kürtçülüğe alet edilmemelidir. 2. Türk sosyalizmi maceracı akımlarla görüş birliği içinde olmadığını her fırsatta ortaya koymalıdır. 3. Türk sosyalizmi ideolojik bağımsızlığını korumalıdır.

Uğur Mumcu, Maske başlıklı yazısında da şöyle diyor:

"Dün, 'gerici' görüntülerle sahneye konan dış destekli azınlık ırkçılığı, bugün 'sol' makyajlarla beslenebilir. Maskeleri kaldırırsak olayın özü hiç değişmez: Dış destekli bölücülük ve azınlık ırkçılığı."

"Azınlık ırkçılığı"ndan söz edildiğinde söylenmesi gereken bir konu daha vardır. Bir kere Kürtlerin azınlık olmadığı büyük bir gerçektir. Bu ayrı bir konu. Farz edelim ki yazarların dediği gibi azınlıktır. O zaman "azınlık ırkçılığı" suçlamalarından önce, Kürtlerin varlığını belirtmeleri, Kürtler için azınlık haklarını savunmaları gerekmez mi? Halbuki bu yazarlar, Kürtlerin gasp edilmiş hakları konusunda, ulusal ve demokratik istekleri konusunda en ufak bir görüş belirtmemişlerdir.

Kürdistan'da Üretim İlişkileri Tartışmalarının Anlamı

Kürdistan'da hakim üretim biçiminin feodal mi yoksa kapitalist mi olduğu tartışılıyor. Bu tartışmanın Kürdistan'a ilişkin sağlıklı ve etraflı bilgiler üreteceği kanısında değilim. Zira üretim ilişkilerinin şu veya bu doğrultuda gelişmesini her zaman toplumun iç dinamikleri yönlendiremiyor. Bazı yerlerde ve bazı zamanlarda, toplumun feodal olarak kalmasına da, kapitalist olarak gelişmesine de hep, dış etkenler karar veriyor. Bu, sömürge toplumlarda genel olarak böyledir. Çünkü bu ülkelerde topluma dışarıdan yapılan müdahaleler çok ağırdır. Bu müdahaleler toplumun iç dinamiklerini parçalamıştır. Ülke, toplum, artık kendi tarihini yaşayamamaktadır. İç dinamikler gittikçe zayıflamaktadır. Güçsüzdür. Rahatça çalışmamaktadır. Belirleyici olan dış etkenlerdir. Toplum artık, dışarıdan müdahale yapanların isteklerine göre, onların çıkarları doğrultusunda bir tarih yaşamaktadır. Öyleyse önemli olan dış etkenlerle iç dinamiklerin karşılaşma sürecini kavramaktır. Bu süreçte iç dinamikler nasıl parçalanıyor, toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmelerdeki belirleyiciliğini nasıl kaybediyor, onu incelemek gerekir.

İç Dinamikler-Dış Etkenler

a) İspanya ve Portekiz sömürgeciliğinin Amerika'daki Yerli Uygarlıkları Yok Etmesi

Meksika'da Aztek, Guatemala'da ve öbür Orta Amerika ülkelerinde İnka, Peru dolaylarında Maya uygarlıkları, 15. yüzyıl sonlarında ve 16. yüzyıl başlarında, İspanyol ve Portekiz istilacıların saldırganlıklarıyla karşılaştılar. İspanyollar ve Portekizliler ateşli silahlarla geldiler. Orta Amerika'ya bulaşıcı hastalıkların

mikroplarını taşıdılar. Hastalık getirdiler. Aztek, İnka ve Maya uygarlıkları henüz ateşli silahlara sahip değildi. Yerliler komunal bir üretim düzeyinde yaşıyorlardı. Dışarıdan gelen saldırlar o kadar ağır ve yıpratıcı oldu ki, yerli topluluklar büyük bir darbe yediler.

Ateşli silahlar ve hastalıklar yerlileri kitleler halinde yok etti. İstilacılar beraberlerinde 'at'ı da getiriyorlardı. Ve at çok önemli bir savaş aracı olarak kullanılıyordu. Zira yerliler henüz atı bilmiyorlardı.

Büyük kıyımlar, soykırımlar oldu. İnsanlar kitleler halinde yok edildi. Bu üretimde büyük düşmelere neden oldu. Tarımda, maden ocaklarında çalışacak nüfus kalmadı. Büyük insan gücü açığı meydana geldi. İşte Afrika'dan zenci getirip üretimde yararlanmak bu ihtiyaçtan doğdu.

Bu yenilgilerden sonra Orta Amerika ve Güney Amerika toplumlarının işleyişi, artık, Portekiz ve İspanyol sömürgecilerin ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlendi. Ekonomik yapılar, siyasal ilişkiler, toplumsal ve kültürel kurumlar, dinsel inançlar, hep bu sömürgeci gereklerle göre yeniden organize edildi. Toplumlar kendi tarihlerini yaşayamaz oldular. İspanyolların ve Portekizlilerin kendilerine empoze ettiği tarihi yani onların tarihini yaşamaya başladılar. Kuzey Amerika'daki Kızılderililer için de aynı şeyler söylenebilir.

İspanyol ve Portekiz istilacılarla yerliler arasındaki savaşlarda atın fonksiyonunu belirtmek için bir olay anlatılır. ... Trajik bir olay: İşgalciler ve yerliler büyük bir savaş alanında karşı karşıya gelir. ... Savaş başlayınca yerli reislerden biri bir istilacı kumandana saldırır. Kumandan at üzerindedir. Kumandanın ateşli silahları vardır. Kılıcı vardır. Yerli reis ata saldırmıştır. At yaralanıp yere yuvarlanmış, savaş dışı kalmıştır. Atın üzerindeki kumandansa attan, yere inmiş, savaşa devam etmektedir. Yerli reis bu olay karşısında donar kalır. Zira öldürdüğü kişinin, savaşı yine sürdürdüğü düşünür. Karşısındaki savaşçının ilahi bir yaratık olduğuna karar verir. Elindeki silahı atar. Savaşı durdurur. Reisin bu eylemiyle öteki reisler, dolayısıyla bütün savaşçılar da savaşı durdururlar. Büyük bir şaşkınlık, büyük bir panik başlamıştır. Bu fırsattan yararlanan işgalciler ve istilacılar savaş alanında bulunan bütün savaşçıları kılıçtan geçirirler. Hiçbir canlı, hiçbir yerli bırakmazlar. ...Reis atı ilk kez görmüştür. Atı ve binicisini bir bütün olarak algılar. Atı öldürdüğü halde binicisinin hala savaşı sürdürmesini, ilahi bir güçle karşı karşıya olduğu biçiminde yorumlar.

b) Avrupa Emperyalizmi-Afrika İlişkileri

Avrupa'da 17. ve 18. yüzyıllarda kapitalizmin gelişmesi iki konuyu ortaya çıkardı. 1. Hammadde kaynakları nasıl bulunacak, ham madde kaynaklarının metropol ülkelere akışı nasıl sağlanacak? 2. Üretilen mamul mallar için yeni pazarlar nasıl sağlanacak, nasıl artılacak? Bu ihtiyaçlar kapitalist ülkeleri Avrupa'nın dışına doğru yayılmaya zorluyordu. Afrika'nın yağmalanması böyle başladı.

Sömürü ilişkileri başladığı zaman gündeme gelen önemli bir konu da, emperyalist ülkelerin Afrika'ya gönderdiği teknisyen seviyesindeki çeşitli adamların, yöneticilerin, misyonerlerin, din adamlarının vs. güvenliği sorunuydu. Bunun için de ayrıca örgütlenmek gerekiyordu.

Avrupa emperyalizmi-Afrika ilişkileri denildiği zaman köle emeğinden söz etmekte yarar vardır. Zenciler nasıl köleleştirildiler? Afrika'nın zencileri Amerika'nın çeşitli yerlerindeki tarım üretiminde nasıl rol aldılar? ... Afrika'nın zencilerinin üretimde kullanılması da işte bu ihtiyaçtan ortaya çıktı. İç dinamikler ve dış etkenler sorunu burada yine önemli bir konu olarak karşımıza çıkıyor. Zencilerin köleleştirilmesi süreci bu konuyu açıklıyor.

Bu yıllarda Afrika toplumları genel olarak avcı, toplayıcı toplumlar. Okları ve yayları var. Kıyılarda ve nehir kenarlarında balıkçılık yapıyorlar. Tarımla uğraşan, eken-biçen toplumlar da var. Avrupa'nın insan avcıları ateşli silahlarla geliyorlar, toplumun en dinamik unsurlarını, 10 yaş çağlarını, 20 yaş çağlarını yaşayan gençleri, genç insanları toplumun bağrından söküp alıyorlar. Bu genç insanları toplumun bağrından söküp alabilmek için hayvan avları gibi insan avlıyorlar. İnsan avına çıkıyorlar. İnsanları canlı canlı yakalamak için her türlü yöntemi kullanıyorlar. Yakaladıkları insanları birtakım merkezlerde topluyorlar. Sonra bunları gemilere bindirip Amerika'ya gönderiyorlar. Orada, şeker kamışı, pamuk, fıstık, narenciye üretiminde maden ocaklarında, inşaatlarda, silah üretiminde, saniyede en yoğun bir biçimde kullanıyorlar. Afrika'da bu biçimde Amerika'ya gönderilen genç nüfusun sayısı milyonlarla ifade edilmektedir.

Afrika toplumlarının bağrından her türlü insanlık dışı teknoloji kullanılarak koparılan bu nüfusun yarıya yakın bir kısmı yakalanma sırasında öldürülmüştür. Büyük bir kısmı yolda, işkenceler, bakımsızlık, hastalık, açlık ve susuzluktan ölmüştür. ... 17. ve 18s. yüzyıllarda. 19. yüzyıl başlarında Afrikalı zencilerin Amerika'ya taşınmaları olayını bütün açıklığıyla görüyoruz. Bu süreç genel olarak köle ticareti olarak bilinmektedir.

Afrika toplumlarına dışarıdan gelen bu emperyalist ve sömürgeci müdahale onların iç dinamiklerini parçalamıştır. ... Giderek Afrika toplumları da kendi tarihlerini, kendi öz kültürlerini yaşayamaz hale gelmişlerdir.

İç dinamikleri böylesine parçalanan, kendi tarihini ve kültürünü yaşayamayan, ancak emperyalist ve sömürgeci güçler tarafından empoze edilen bir tarihi yaşayan Afrika, 1885'te bu güçler tarafından resmen bölünmüş ve paylaşılmıştır. 1885'te İngiltere, Fransa, Belçika, Almanya, İspanya, Portekiz, Hollanda gibi Avrupa'nın emperyalist ve sömürgeci devletleri Afrika'yı hukuken ve fiilen bölmüş ve paylaşmışlardır. Bu

paylaşımında göz önünde tutulan en önemli kriter, "ilk işgal hakkı", "ilk ayak basma hakkı" gibi terimlerle ifade edilmektedir. Herhangi bir toprağa, hangi devletin seyyahları, antropologları, askeri güçleri ilk olarak ayak bağına, o topraklar o devletin egemenliği altına sokulmuştur.

Bu siyasal birime devlet demek çok zordur. Zira bu siyasal birimin üst düzey kadroları, yani genel vali ve çevresi metropolden tayin edilen bir Batlıydı. Yönetim kadrolarını, askeri ve sivil bürokrasiyi oluşturan öteki kadrolar da, metropolde, yani Batı'da, Batı kültürüyle eğitilmiş, Batı'nın çıkarlarını ön planda tutan yerlilerden oluşuyordu. ... Kendilerine bağlı bir sınıf oluşturmaya özellikle çaba gösteriyorlardı. ... İşbirlikçi sınıfın etnik kimliğini inkar etmesi kuşkusuz söz konusu değildi. Onları İngilizleştirmek, Fransızlaştırmak için çaba harcanıyordu. ... Zaten bu fizik olarak da mümkün değildi. Çünkü yerliler siyah derililerdi. Dinsel inançları da değişti. Animist idiler. Derilerinin rengi ve dinsel inançları, onların asimile edilmesini olanaksız kılıyordu.

c) Kürdistan örneği

Kürt sorununda belirleyici ve tayin edici süreç Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılması sürecidir. Günümüze kadar bir Kürdistan sorunu gelmişse, bunun tarihsel temelleri, 1920'li yıllarda gerçekleştirilen bu olaylardır.

Kürtlerin Arap-İslam ordularıyla karşılaşması İkinci Halife Hz. Ömer zamanına rastlamaktadır.

Kürtler ve Kürdistan için çok önemli olan başka bir tarihsel dönüm noktası Oğuz Türklerinin, Orta Asya'dan, Horasan ve İran yoluyla, Kürdistan'a ve Anadolu'ya gelmiş olmalarıdır. Bu 11. yüzyıla rastlamaktadır. 1071 Malazgirt Meydan Savaşı bölgesinde Bizans egemenliğine son vermekte, Selçuklu Devleti güçlenmektedir.

Kürtler ve Kürdistan için önemli bir tarihsel dönüm noktası da 13. yüzyılda, İran'ın Kürdistan'ın, Anadolu'nun, Irak'ın ve Suriye'nin Moğol istilasıyla karşılaşmış olmasıdır.

Ortadoğu'nun ortasında yaşayan Kürt toplumu kendi tarihini yaşayamamaktadır. Sık sık dışardan gelen müdahalelerle karşılaşmaktadır. Bölge işgalcilerin ve istilacıların yolu üzerindedir. Makedonyalı İskender'in Doğu'ya ve Perslerin Batı'ya yaptığı seferler bu ülke üzerinde yapılmıştır. Bu bölge seferlerde önemli bir uğrak noktasıdır. (İsa'dan önceki dördüncü ve birinci yüzyıllar arası) Daha sonra, Romalılardan, Bizanslıların, Sasanilerin bu ülkeyi egemenlikleri altına almak isteyen seferleri vardır.

Öte yandan çeşitli devletlerin birbirleriyle hesaplaşmaları yine bu ülke üzerinde olmaktadır. Sasanilerin Araplarla karşılaşmaları, Oğuz Türklerinin Bizanslılarla karşılaşmaları yine bu ülke üzerinde gerçekleşmiştir. Yavuz Sultan Selim'in 1514'de gerçekleştirdiği Çaldıran seferinin esas amacı Kürdistan'dır. İran'la yapılan bu savaşın esas amacı Kürdistan üzerinde denetim kurabilmektir. 1514'de Kürt Beyleriyle Osmanlı yönetimi arasında yapılan anlaşmalar Kürdistan'a ve Kürtlerin tarihinde önemli bir dönemin açılmasına neden olmuştur.

Tarihte Osmanlı İmparatorluğu'nun İran İmparatorluğuyla yaptığı bütün savaşlar, bütün hesaplaşmalar hep Kürdistan ülkesi üzerinde cereyan etmiştir. Nitekim Osmanlı-İran hesaplaşması, 17. yüzyılın ilk yansında, Kürdistan'ın bölünmesi ve paylaşılmasıyla sonuçlanmıştır.

Böl - Yönet Politikasının Anlamı

Örneğin, Mesud Barzani önderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi'nin ve Celal Talabani önderliğindeki Kürdistan Yurtsever Birliği'nin, İran tarafından şu veya bu ölçüde, şu veya bu nedenlerle desteklendiğini biliyoruz, İran-İrak Savaşı süresince. Fakat aynı İran yönetimi, Abdurrahman Gassemlu önderliğindeki İran Kürdistan Demokrat Partisi'ne karşı çok büyük bir düşmanlık içindedir, saldırı yürütmektedir.

İrak'ta "Caş" denen gruplara çok geniş maddi olanaklar sağlanması, Türkiye'de köy koruculuğu uygulamaları yine böl yönet politikasının derinleştirilerek ve yaygınlaştırılarak sürdürülmesinden başka bir şey değildir.

Böl yönet politikası daha küçük boyutlarda da sık sık uygulanmaktadır. Ailelerin ve aşiretlerin birbirlerine düşürülmesi bu politikanın bir gereğidir. Kan davası adı altında cereyan eden olaylar bu politikanın farklı boyutta cereyanı olarak değerlendirilebilir. Bütün bunlar, dış etkenlerin ekonomik ve toplumsal gelişmeleri belirleyici ve tayin edici bir güç olduğunu ortaya koymaktadır.

Sürgünün çeşitli yolları vardır. İç sürgün, ülke dışına sürgün, gizli sürgün vs. Yoğun ve yaygın bir devlet terörü uygulayarak vatandaşları taciz etmek, onu hayatından bıktırmak, yerini yurdunu terk etmesini sağlamak gizli sürgün olarak değerlendirilebilir.

Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı prensibi, sadece Bolşevik liderler söylediği için, Lenin, Stalin yazdığı için veya Amerikan Cumhurbaşkanı Wilson'un 14 maddesinde ifade edildiği için doğru bir prensip değildir.

Hayatın nesnel olarak değerlendirilmesini de bu prensibin varlığını ve uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Ulusal bilinç sahip olan Kürtler, Kürdistan'ı ortak sömürge olarak kullanan devletler tarafından, kimyasal ve biyolojik silahlar da kullanılarak etkin ve yaygın bir soykırımla yok edilmeye çalışılmaktadır. Öyleyse, burada, Kürtlerin kaderlerini kendilerinin tayin etmesi nesnel bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Bürokratların-Memurların Durumu

Cezaevlerindeki gardiyan kadrolarının daha çok Kürtlerle doldurulmasının birçok nedenleri sıralanabilir. Bir kere çok yaygın olan işsizliğe bir ölçüde de olsa çözüm bulunuyor. İkinci neden, daha önemli. Sömürge koşullarında yetişen kişiler genel olarak pısrık ve saldırgan oluyolar. Bunlar kişiliklerini ispat edebilecekleri bir ortamda yetişemiyorlar. Kişiliklerini, ancak egemen ulusun kimliğini benimseyerek ve etraflarına saldırarak, kendilerini sömürge insanının, sömürge yöneticilerinin yerine koyarak ispatlayabiliyorlar.

Bazı meslekleri Kürtlere kapalı tutmak için büyük bir dikkat gösterilmektedir. Örneğin Harp Okullarına alınan Kürtlerin sayısı son derece azdır. Genel olarak Kürt nüfusa oranlandığında, Harp Okullarına alınan Kürtlerin sayısının çok az olduğu görülmektedir. Ve bu sayı yıldan yıla daha da azalmaktadır. Kürt ulusal hareketinin günden güne daha da güçleniyor olması bu sayıyı daha da düşürecektir.

Devlet Planlama Teşkilatı, İller Bankası gibi kurumlarda, karar mevkilerinde ve yatırım dairelerinde Kürt kökenli bürokratlara çok az rastlanmaktadır.

Kürt Küçük Burjuvazisi

Öğrenciler, Medreselerden yetişmiş din adamları bu kategoriler içinde yer alabilirler. Bunlar Kürdistan'ın sorunlarını Türkiye, Ortadoğu ve Dünya bağlamı içinde değerlendirebilen, bunları kendi halkına anlatabilen, çözüm yolları önerebilen belli başlı unsurlardır.

Medreselerde yetişen imamların (mella) ulusal duygulara sahip olmalarının temel nedeni, orada Kürtçe eğitim yapılmasıdır. Gerek Kur'an eğitimi, gerek Arapça eğitimin Kürtçe yapılmasıdır. Ayrıca, Kürt edebiyatına, Kürt tarihine ilişkin anlatımlara da bu eğitimde yer veriliyor. Kürt kültürü üzerinde duruluyor. İmam-Hatip Okullarında böyle bir eğitim kuşkusuz söz konusu değil.

Mellalar tipik bir Kürt intelligentsia'dır. Intelligentsia, kendi toplumunun sorunlarını, toplumun ilişkiler içinde bulunduğu öteki toplumlarla bağlantıları içinde kavrayabilen bir kişidir. Bilgisini, duygu ve düşüncelerini kendi halkına anlatabilen, onlara çözüm yolları öneren tek kişidir. Politik niteliği olan bir kişidir. Intelligentsia, "aydın"dan farklı bir kavramdır.

Kürdistan'da Kapitalizmin Gelişmesi ve Kürt Ulusal Hareketleri

Kürdistan'da kapitalizmin gelişmesiyle ulusal hareketlerin gelişmesi arasında bir bağ olduğu açıktır. Fakat bu bağ teorinin gösterdiği ilişki biçimlerinden çok farklıdır. Teori kısaca şöyle söylüyor: Ezilen ulusun egemen sınıfları kendi pazarına sahip olmak için kendi sınıf çıkarlarını tüm ulusun çıkarları gibi gösterir. Böylece egemen sınıflar etrafında bir ulusal hareket gelişir.

"Doğu"nun Kalkınması üzerine Görüşler

"Kürt sorunu" devlet tarafında, Türk basını, üniversiteler, siyasi partiler, işçi kuruluşları vs. tarafından "Doğu sorunu" olarak ifade edilir. Sorunun ekonomik olduğu özellikle vurgulanır. Coğrafi nedenlerle, Doğu'nun feodal kurumları ve feodal özellikleri hala barındırmasından dolayı, halkın cahilliği nedeniyle, Doğu geri kalmıştır, denir. Fakat bu geri kalmışlık olayı üstesinden gelinemeyecek bir olay değildir.

"Doğu"nun kalkınması için önerilen çözümlere kısaca bakmakta yarar vardır. Birinci çözüm, "Devletin öncülüğünde" kavramıyla ifade edilmektedir.

Bu önerinin temel yanlışı şudur. Türkiye genelinde, kapitalist bir ekonomik gelişme sürerken, Doğuda devletin ağırlıkta olduğu bir ekonomik düzeni sürdürmek çok zordur. Öte yandan, Devlet, "Doğuya yönelirken, "Doğu"ya ilişkin planlarında hep askeri amaçları dikkate almaktadır. Bunları odak noktasına koymaktadır. Zira devlet için temel sorun, Kürt sorununun ortadan kaldırılabilmesidir.

Öte yandan, devlet yatırımları, devlet işletmeleri, rüşvetin, yolsuzluğun, adam kayırmaların gırla gittiği alanlardır. Devlet işletmeleri hantal işletmelerdir. Çok ağır çalışırlar. Verimli değildirler.

Doğu'nun kalkınması için düşünülen ikinci yol, "özel teşebbüsün öncülüğünde", "özel teşebbüsün girişimciliği", "özel teşebbüsün özendiriciliği" kavramları etrafında düşünülmektedir.

Bütün bu teşviklere rağmen, Batılı sanayicinin Doğu'da yatırım yapmadığını görüyoruz. 1980'li yıllar bize açıkça gösterdi. Çünkü, Batılı sanayiciler, Kürt sorunundan dolayı, Doğu'ya yatırım yapmayı riskli buluyorlar. Bu bakımdan özel teşebbüs de Doğu'nun kalkınmasına yardımcı olamıyor.

Halbuki, Kürdistan çok zengin doğal kaynaklara sahip bir ülkedir. Petrol, kömür, fosfat, krom, bakır, demir, vs. yatakları, zengin su kaynakları vardır. Kürdistan'ı ortak sömürge olarak kullanan devletler, bu doğal zenginlikleri sömürebilmek, yağmalayabilmek için ve koruyabilmek için elbette, bazı yatırımları da gerçekleştirmek zorundadırlar.

Kürt Toplumunun Zaaflarının Maddi Temelleri

a) *Ehmede Xani, P. Auryanof ve Cigerxwin'un Yazdıkları*

Rus subayı P. Auryanof, "Kürtlerde milli duygu çok cılızdır, hatta yoktur" diyor. ... Aynı zamanda, Kürtler hakkında, vahşi, eşkıya, talancı gibi nitelemeler de yapıyor.

P. Auryanof'un Kürtlerin ulusal duygularıyla ilgili saptamalarında önemli gerçek payları olduğunu düşünüyorum. Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketine karşı "Caş"ların (Irak), "Korucular"ın kolayca ve yaygın bir biçimde organize edilivermesi ulusal duygu eksikliğinin başka örnekleri olarak görülebilir.

Burada, "caş" (eşek sipası) kavramı üzerinde durmak gereği vardır. Caş Güney Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde üretilmiş bir kavram. Ulusal kurtuluşçulara karşı savaşan, yani kendi ulusuna ihanet edenler için söyleniyor.

Caş aslında, doğanın sistematik bir biçimde izlenmesinden ve gözlenmesinden elde edilmiş bir kavram. Çok önemli bir gerçeğe tekabül ediyor. Eşek sipaları otlağa çıkarıldığı zaman analarının yanında dolaşmazlar. Daha çok, başka hayvanların içine karışmaya çalışırlar. Örneğin atların, katırların arasında dolaşırlar, tekmedenirler. Veya öküzlerin arasına dalarlar, boynuzlanırlar. İneklerin, tavukların arasında bile dolaşırlar. Fakat analarından hep uzaktadırlar.

b) Hayvancılığa Dayalı İş-Güç Biçimi ve Aşiret Yapısının Özellikleri

Kürdistan Ortadoğu'nun ortasında bir yerdedir. Genel olarak dağlık bir alandır. Kürtler bu bölgede hayvancılık yapmaktadırlar. Hayvancılık Kürtler için önemli bir iş-güç biçimidir. En önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Hayvancılık geniş yaylalarda gerçekleştirilen bir faaliyettir. Geniş yaylaklar ve otlaklar aileler ve aşiretler tarafından kullanılmaktadır. Ve bu aileler veya aşiretler hayvancılık yaptıkları bölgelere başkalarının müdahale etmesini, başkalarının da buralardan faydalanmasını katı surette istemezler. Çünkü yaylak daraldıkça hayvan sürülerinin sayısını artırmak, sürüdeki hayvanları çoğaltmak mümkün değildir. O halde hayvancılıkta esas, yaylakları genişletmektir. ... Aşiretler birbirlerine karşı mesafelidir. Herkes kendi otlağını öteki aşiretlere karşı dikkatli bir şekilde koruma savaşımı içindedir. Bunun için silahlı bir güç de oluşturmuşlardır. ... Öte yandan, hayvancılık geliştikçe hayvan sürülerinin miktarı sayı olarak arttıkça otlakları genişletmek gereği de ortaya çıkmaktadır. Bu ise komşu aşiretlerle savaş demektir. Öteki aşiretlere karşı yağma akınları düzenlemek, aşiret ilişkilerinin önemli bir boyutudur.

Otlak endişesi, aşiretler arası birliğinin kolayca oluşamamasının önemli bir nedeni olmalıdır. Bu, kuşkusuz sadece Kürtlerin karşılaştığı bir sorun değildir. Temel iş-güç biçimi hayvancılık olan bütün halklar bu tür sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. Halbuki tarım daha emek-yoğun bir faaliyettir. Çeşitli aileler tarım arazilerinde, tarlalarda, birbirleriyle komşuluk, dostluk ilişkilerine girebilirler. Tarım insanları, aileler, aşiretler arasındaki ilişkileri, haberleşmeleri yoğunlaştırır. Bu ise, ulusal duyguların gelişmesinde, yaygınlaşmasında önemli bir ortam demektir. Hayvancılık, belirli, kapalı bir çevrede, ötekilere karşı "biz" duygusunu geliştirmesine, ilişkileri daraltmasına rağmen, tarım, ilişkileri genişletici özelliklere sahiptir.

e) İstila ve Göç Yolları Üzerindeki Kürdistan

Bu tür bir "özgür" yaşamda, dışarıdan bölgeye karşı bir baskı gelmesi söz konusu olduğunda, çevredeki öteki aşiretlerle birlikte bölgeyi savunma, bu konuda dayanışmaya girme değil, kendi aşiretini, kendi otlağını tek başına koruma daha önemli bir tavır olarak belirmektedir. Kendi otlağını koruyabildiği ölçüde dışarıdan gelen baskıcı güçle uzlaşma veya işbirliğine girme gerçekleştirilebilmektedir. Bu ise, ancak, öteki aşiretlerin aleyhine gelişebilecek bir süreçtir. Dışarıdan gelen müdahaleler, baskılar yani istilacı güçler çok güçlüyse, o güce bağlı olarak varlığını sürdürmek önemli bir tavır olarak belirmektedir. Bu koşullarda aşiret "özgür" yaşamını sürdürebilmektedir. Köleleşmemektedir. Fakat dışarıdan gelen istilacı güçlere karşı öteki aşiretler birleşip güçlü bir merkezi yapı oluşturamamaktadır. Ve istilacıları, işgalcileri def edememektedir.

Kürtler Arap istilası, yani Müslümanlığın yayılması sırasında (7. yüzyıl) böyle bir ekonomik ve toplumsal bir düzen içindeydiler. ... Her aşiret kendi bölgesini korumaya çalıştı. Bu da güçlü istilacılarla işbirliği yapıp komşu ve hasım aşireti zayıflatmak, yıpratmak sonucunu doğurdu. Buysa, giderek, Kürtleri kendileri için değil, başkaları için kılıç sallayan, varlığını bu yolla kanıtlayan bir halk durumuna getirdi.

11. yüzyılda, Orta Asya'dan gelen Oğuz Türklerinin istilası sırasında da benzer şeyler oldu. ... Aşiretler arasında zaten çelişkiler vardı. İstilacı güç bölgeyi egemenliği altına alabilmek için bu çelişkilerden elbette yararlanacaktı.

Kürdistan'ın Batı'dan Doğu'ya, Doğu'dan Batı'ya yapılan istilalarda önemli geçiş yolları üzerinde bulunması, derlenip toparlanma ve merkezleşme eğilimlerini de yok ediyordu. 7. yüzyılda Arap istilası, 11. yüzyılda Oğuz Türklerinin istilası, 13. yüzyılda Moğol istilası, 15. yüzyıl başlarında Timur istilası, Kürdistan'daki ekonomik, toplumsal ve siyasal yapılan çok yakından etkiliyordu. 1514'de Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Seferi'nin esas amacı, Kürdistan idi. Bundan sonraki, Osmanlı-İran savaşlarının trajik bir yönü de var. Bir kere bu savaşlar, hep Kürdistan'da yani Kürtlerin ülkesinde yapılıyor. Her ikisi de Kürdistan'da karşılaşıyor. İkinci olarak, her iki devlet de Kürtlerden devşirdiği ordularla savaşmaya çalışıyor. Bütün bunlar Kürt toplumunun yapısında kuşkusuz önemli sonuçlar ortaya çıkıyor.

Bir konu daha var. Hayvancılık yapan Kürtler aynı zamanda göçebeydiler. Herhangi bir istila karşısında istilacı ve işgalci güçlerden sakınmanın, onlarla karşılaşmamanın yollarını kolayca buluyorlardı. Bazı aşiretlerin istilacı ve işgalcilerle çatışması, bazılarının onlarla karşılaşmamak için dağlık ve tenha yerlere çekilmesi, bazılarının uzlaşma içine girmesi, aşiretler arası merkezleşme eğilimlerini azaltıyordu. Aynı aynı "özgürce" yaşamak isteyen, fakat bir ittifaka yanaşmayan aşiretler...

Amacım, Kürtlerin binlerce yıl önceki tarihlerini aydınlatmak, bununla ilgili açıklamalar yapmak değil. ... Önemli bir sorunun, bölünmenin ve paylaşılmanın maddi temelleriyle ilgili bazı varsayımlar geliştirmeye çalışıyorum.

Bazı yerlerde Müslüman Araplarla Kürtler arasında çetin savaşlar olmuş olabilir. Fakat genel olarak Müslümanlaşmanın kolay gerçekleştirildiği söylenebilir. Çünkü İslamiyet devlet dini olarak geliyordu. Müslüman istilacılar çok güçlüydüler. Böyle güçlü istila orduları karşısında birbirlerinden tecrit olmuş bir şekilde, aşiret yapılan içinde yaşayan toplulukların tavır ve davranışı aşağı yukarı bellidir. Güçlü istilacılarla uzlaşarak yaşamlarını sürdürmek. ... İstilacılarla uzlaşma veya onlara itaat sonunda grup kendi varlığını sürdürebiliyor. İstilacılar da bu grubun özelliğinden, silahlı yapısından yararlanıyorlar. Ve bu özellikleri kendi çıkarları doğrultusunda seferber ediyorlar. Böylece yerli gruplar kendilerini istilacılar safında kılıç kullanarak kanıtlamış oluyorlar. Bu kanıtlanma kuşkusuz daha çok, öteki aşiretlere karşı oluyor. Bu koşullarda. Kürtlerin neden Hıristiyanlığı kabul etmedikleri anlaşılabilir bir şeydir. Çünkü Hıristiyanlık, yoksulların dini, düzene karşı başkaldırıların dini olarak geliyordu. Böyle olduğu için, Hıristiyanlığın başlangıcında bir istila söz konusu değildi. Hıristiyanlık, Kürt düzenlerini tehdit etmiyordu.

Göçebelik, hayvancılık, aşiret yapıları ve Kürtlerin İslamiyet öncesi yerleşim biçimiyle ilgili olarak şöyle bir anlatım da var: İslamiyet'ten çok önceleri, Kürtler, aşiretçilik, göçebelik ve bu ikisinin türevi biçimindeki hayvancılığı bıraktılar. Mezopotamya'da toprağa dayalı birimler oluşturdular. Bu birimler üzerinde çeşitli uygarlıklar yükseldi. Bu dönemde yerleşim bölgeleri Araplarla yan yana ve hatta yer yer iç içedir. İslamiyet'ten sonra Emeviler Devrine kadar da Kürtlerin büyük bir bölümü toprağa bağlıydı. Ama sözü edilen Arap aşiretleri, Emeviler Devrinde, devlet gücünü de desteğine alarak, Kürtlere karşı amansız bir savaş açtılar. Devlet tarafından korunmayan Kürtler, kendilerini koruma güdüsüyle dağlara çıkmak zorunda kaldılar. Böylece göçebe yaşam, aşiret ilişkileri ve buna dayalı olarak hayvancılık yeniden başladı. Bu görüşü Ziya Gökalp de paylaşıyor.

Öte yandan Kürtlerin önemli bir kısmının Hıristiyanlığı kabul ettikleri de söylenmektedir. Daha sonraları, diğer Kürtler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra, Hıristiyan Kürtlerin bir bölümü de bunlara katılmıştır. Bir bölümüyse, Hıristiyanlığı sürdürüp Ermenilerle bütünleşmiştir. Söz konusu Hıristiyan Kürtler, Hıristiyan olduklarını ve Kürt olduklarını belirtiyorlar. Bunlar daha çok, Erivan taraflarında yaşıyorlar.

d) Kürdistan'ın Zengin Doğal Kaynakları

Sahip oldukları doğal kaynaklar da Kürdistan'ın ve Kürt toplumunun önemli bir zaafı olarak ortaya çıkmıştır. ... Kürdistan'ın zengin petrol yataklarına sahip bir ülke olduğu anlaşılınca emperyalist devletler arasında, bu kaynaklara sahip olma konusunda büyük bir yarış başlamıştır. Giderek, Kürdistan'ın sahip olduğu bu zenginlikler onun en büyük düşmanı haline gelmiştir. ... Böylece, hayvancılığa dayalı aşiret yapılarına sahip olma, istila yolları üzerinde önemli bir yerde olma boyutlarına, zengin doğal kaynaklara sahip olma boyutu da eklenmiştir. Bu etken de bölünmeyi ve paylaşılmayı kolaylaştırmıştır. Ufalanına sürecini hızlandırmıştır, derinleştirmiştir.

e) Siyasal Bir Yapı Olarak Kürt Aşiretleri

Kürt toplumunun en büyük zaafı, kuşkusuz aşiret yapılan nedeniyle ve aşiret yapılarıyla ilgili olarak ortaya çıkmaktadır.

Kürtler hayvancılıkla uğraşan göçebe bir halktır. Aşiretler halinde örgütlenmişlerdir. Aşiret sadece Kürtlere has bir örgütlenme değildir. Orta Asya'daki Türkler ve Moğollar, Ortadoğu'daki Araplar, Kuzey Afrika'daki Berberiler vs. de aşiretler halinde örgütlenmişlerdir. Aşiret ortak bir atadan gelen veya ortak bir atadan

geldiklerine inanan, kan akrabalığına dayanan konar göçer bir toplumdur. Aynı dili veya lehçeyi konuşurlar. Aynı geleneklere veya ortak kültür vasıflarına sahiptirler. ... Soyu en eski yani şeceresi en büyük olanlara en şerefli gözüyle bakılır. ... Soyun eskiliği ile övünme Kürt aşiretlerinin en önemli geleneklerinden biridir.

Kabile, üyelerinin birbirlerine kan bağı ile bağlı oldukları bir topluluktur. Kabile, üretim ve geçim zorunluluklarından ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan kabilenin ekonomik bir temeli vardır. Kabile, hayvancılıkta, tarımda, düşman aşiretlerle rekabette, yaylaklara ve kışlaklar göçte, çevreden gelecek tehlikeler karşısında korunmada, aileleri, aşireti güçlü kılma ihtiyacından doğmuştur. Ve kabiledede genellikle dışarıdan evlenme geleneği vardır. Bazı durumlarda, kabile içinde de evlenme olabilir. Veya buna mecbur kalınabilir.

Kabilelerde soy, nesep, akrabalık, evlenmeyle ortaya çıkmaz, doğuma göre olur. Yani nesebi, soyu, baba tarafı belirler. Ad, şeref ve mülk veraseti babanın soyuna, babanın nesebine göre belirlenir.

Kabiledede üretilen araçları üzerinde sosyal mülkiyet vardır. Kabile kolektif çalışma temeli üzerine kurulmuş bir birimdir. Kabileyi seçimle gelen yaşlı üyelerden biri yönetir. Erginleşmiş bütün kadınlar ve erkekler kendi aralarında toplanırlar ve kabilenin işlerini karara bağlarlar. Kabilenin bütünlüğünün bozulmamasının nedeni, toplumsal işbölümünün, özel mülkiyetin ortaya çıkması ve yaygınlık kazanmasıdır.

Göçebe Kürtlerde aileyi, ana-baba ve evlenmemiş çocuklardan ibaret küçük bir grup olarak almamak gerekir. ... Bunlar genellikle aynı çatı altında oturan, birbirlerine bağlı küçük evler topluluğunda yaşayan, birçok özel ve çekirdek ailelerden kurulu zümrelerdir. Bu şekilde ailelerin sayısı arttığı zaman kabileler meydana gelir. Bir aşiret organizasyonu içinde 3-4 kabile olabildiği gibi, 8-10 kabile de vardır. Nüfus ne kadar artarsa, yaylak ve olanakları ne kadar genişlerse, aşirete aşiret dışındaki unsurlar da ne kadar çok katılırsa, kabilelerin sayısı artar. Aşiret coğrafi alanda genişler, yaygınlaşır. Bu, öteki aşiretlerin aleyhine olan bir süreçtir.

Aşireti bir idari ve siyasi birlik olarak ele almak da mümkündür. Aşiret çok küçük çaplı bir devlettir. Devlet organizasyonunun çekirdeğidir. Aşiret sisteminde, aşiret reisinden ailelere, çadırlara kadar inen bir hiyerarşi vardır. Bir taraftan akrabalık bağları, yani kan bağları, öte yandan emir kumanda kurumunun çalışıyor olması, aşireti disipline yatkın bir kurum haline getirmektedir. Fakat bu tür disiplin aşiretin iç işlerinde geçerli bir disiplindir. Aşiretin öteki aşiretlerle, kendisi dışındaki halklarla ilişkilerinde ise daha çok anarşi egemendir. Dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı her zaman tetikte olmak durumundadır. Çevredeki halkların veya aşiretlerin zayıf taraflarını yakaladığı zaman kendisi de saldırı, talan düşünmektedir. Tarım yapan yerleşik halkların artı ürünlerini yağmalayabilmek için her yolu denemeye çalışmaktadır.

Aşiretlerden daha ileri bir siyasal birim ise, aşiretlerin birleşmesinden meydana gelen aşiretler konfederasyonudur. Böyle bir konfederasyonun oluşması için aşiret reislerinin, birtakım yetkilerini aşiretler konfederasyonu başkanına devretmeleri gerekir. Bu da aşiret biçimindeki bir organizasyonda son derece zordur. Aşiretler arasındaki ad, şecere ve şeref mücadelesi buna engeldir. Bu da ancak, bu aşiretlerden birinin çok güçlenerek ötekileri vergiye bağlamasıyla mümkün olabilir. Bu da devletleşmenin, merkezi bir devlet oluşturmanın önemli bir aşamasıdır.

Ortadoğu'da Bir Kürt Devleti Neden Ortaya Çıkamadı? Böl Yönet Politikası Neden Kürtler İçin Uygulandı?

Aşiret sisteminde rant yok. Emek-rant, angarya-rant olabilir. Ürün-rant çok az veya yok. Aşiretin kendi iç sisteminde rant olmaması, onu daima, dışarıya karşı yönelmiştir. Böyle bir aşiret kendi dışındaki aşiretlere saldırılar düzenlemiş, o aşiretin artı ürünlerine el koymaya, onları yağmalamaya çalışmıştır. Bu ise sürekli olarak aşiretler arası savaşları, mücadeleleri kaçınılmaz kılmıştır. Şerefname, baştan sona, bu anarşiyi arılatmaktadır. Bu olayların ekonomik temeliyse, aşiretlerin yarattığı artı ürünün çok az olması, ancak, kendine yeter derecede olmasıdır. Böyle olunca, ister istemez başkalarının ürettikleri mallara göz dikiliyor. Toprağın yoğunlaşması da böyle bir kıtlığı ortaya koyuyor.

Aşiret sisteminde rant olmamasının önemli bir nedeni de aşiret reisi ile üyelerinin aynı kandan olması, aynı soydan gelmesidir. Aralarındaki kan bağı, akrabalık bağı, aşiret üyelerinin kabile reisine veya aşiret reisine karşı mücadele geliştirmelerini engellemektedir. Batı Avrupa feodalizminde böyle bir durum yoktur. Orada, serf var, senyör var. Serf senyörün toprağından çalışıyor. Emek-rant, ürün-rant, para-rant söz konusu. Dolayısıyla serf ile senyör arasında bir çatışma ortaya çıkabiliyor.

Bu tür toplumlarda mülkiyet duygusu, mülkiyete saygı anlayışı pek gelişmiyor. Mülkiyet duygusunun ve mülkiyete saygı duygusunun gelişmediği toplumlarda, adalet duygusu da gelişmiyor. Orta Asya'daki Türk toplumlarında ve Moğol toplumlarında da durum böyle. Silahının gücünün yettiği yerleri işgal ediyor.

Başka bir görüşe göre, aşiret sisteminde de rant var. Bu rant dolayısıyla özel mülkiyet ortaya çıkıyor. Ve mücadele başlıyor. Bu aşiretlerin toprağına yerleşmesi ve tarımsal faaliyetlerin başlamasıyla ortaya çıkan ve güçlenen bir durumdur. ... Devletleşme ise, ancak, merkezi bir otoritenin oluşumu ve bunun güçlenmesiyle

yaygınlık kazanmasıyla ortaya çıkar. Kürdistan'ın coğrafyası da merkezi otoritenin oluşmasını engellemiştir. Yüksek dağlar, derin vadiler büyük nehirler, ulaşım sisteminin yetersizliği, mahalli özerk yapıların kendi kendilerini sürdürmelerini teşvik etmektedir.

İbn Haldun bu durumu şöyle ifade etmektedir: "Çok sayıda kabileler ve çeşit çeşit cemaatlerin bulunduğu topraklarda kuvvetli ve sağlam bir devletin kurulması az vakidir."

Kürtlerde aşiret sisteminin dışında kalmış gruplar da vardır. Aşiret özelliği göstermeyen bu gruplar daha ziyade dağlık, sarp yerlerde, yerleşme birimlerinin uzaklarında yaşıyorlardı. Bunlar, yerleşme birimlerinden, ana yollardan çok uzaklarda oldukları için, Arap, Selçuklu ve Cengiz ordularıyla daha az temas etmiş veya hiç temas etmemiş gruplardı.

Bunların ötesinde, Kürdistan'ın çeşitli yerlerinde, Kürtlerden başka, Ermeniler, Süryaniler, daha sonra Türkler, Çerkezler vs. de yaşıyorlardı. Dinsel bakımdan büyük çeşitlilik vardı. Müslümanlar, Hıristiyanlar, Yahudiler, Zerdüşî dinine bağlı Yezidi Kürtler, Alevi Kürtler, Sünni Kürtler, Şafii Kürtler, Hanefi Kürtler vs.

Aşiret yapılarının önemli bir özelliği de çalışmayı, çabalamayı teşvik etmeyen bir ortamı üretmesidir. Aşiret sisteminde toplumsal derecelenme vardır. Aşir olanların, yani bir aşirete bağlı olanların çalışmaları, emek harcamaları ayıp sayılır. ... Çalışmak, çabalamak, emek harcamak, ancak reayanın görevi olabilir.

"Kürtler Özgürlüklerine Pek Düşkündür" Sözünden Ne anlamak Gerekir?

Kürtlerin özgürlüklerine pek düşkün olduğu, özgür yaşamayı, bağımsız yaşamayı, başkalarına boyun eğmeden yaşamayı en temel amaç edindiği her zaman söylenir, tekrar edilir. Bu sözü bireysel alanda kavramak gerekir.

Bireysel özgürlük ile ulusun özgürlüğü, bağımsızlığı arasında bir çelişki var. Bunlar birbirlerini çürütüyor, birbirlerini boğuyor, yok ediyor.

Aşiretin özgürlüğü, bireysel özgürlük sağlandığı sürece, yani aşiretin iç işlerine karışılmadığı sürece. Kürtler istilacı ve işgalci güçlere boyun eğmişlerdir. Aşireti, bireysel özgürlüğü koruma o kadar güçlenmiştir ki, bu, giderek, ulusun tamamen köleleşmesi sonucunu doğurmuştur. Çünkü aşiretler, insanlar, dışarıdan gelen düşman güçlere karşı, yani istilacı ve işgalci güçlere karşı güçlü bir ittifak oluşturamamışlardır. Kendilerini ayrı ayrı korumaya çalışmışlardır. ... bütün bunlar böl yönet politikasının uygulanması için elverişli bir ortam hazırlamıştır. ... Bugün, Kürt toplumu köle bir toplumdur. Dünyada, nüfusu 30 milyonu aşkın olan fakat köleleştirilmiş sömürge bile olmayan bir başka toplum daha yoktur.

Kürtler şimdiye kadar ulusal özgürlükleri için, ulusal bağımsızlıkları için ölmesini bilmediler. Kan davalarında, devletler tarafından kışkırtılan kan davalarında birbirlerini kırıp geçirdiler. ... Aslında, ulusal bakımdan köle olanların bireysel özgürlüklerinin kalmadığı da besbellidir. Bugün ulusal bağımsızlığa, ulusal özgürlüğe sahip olmayanların bireysel özgürlüklerini de korumaları olası değildir.

Kan davalarında ölmeyi bilmek hiç önemli değildir. Önemli olan ulusal özgürlük için, köle olmaktan kurtulmak için ölmeyi bilmektir.

Kürt hareketlerinin en büyük eksikliği "milli duygu eksikliğinde" görüyorum. Milli duygu kısaca, ulusu ve vatani sevmek, ulusa ve vatana bağlı olmak, ulusun değerlerini korumak ve yüceltmek diye anlatılabilir.

Kürtler düşünce ve eylemlerini Türk soluna ve Türk sosyal demokrasisine göre oluşturmaya çalışmaktadırlar. Halbuki, Kürtler, birtakım şeylere hakları olduklarına önce kendileri inanmalıydılar.

Kürt Toplumunun Zaafının Bir Göstergesi: Korucular

Türkiye, gerillayla mücadele etmenin en iyi yolu olarak koruculuğu görmektedir. Köylerin güvenliği korucular tarafından sağlanmaktadır. Korucular halk arasından seçilmekte ve devlet eliyle silahlandırılmaktadır. Çoğu zaman da köylüler, baskıyla, zorla korucu yapılmaktadır. Devlet koruculuğu teşvik etmek için, halkı koruculuğa özendirmek için çok çeşitli yollar kullanmaktadır. Korucular maddi olarak, manevi olarak ödüllendirilmektedir. Maaşından ayrı olarak, öldürdüğü, kafasını kesip getirdiği gerilla için milyonlarca lira para ödenmektedir. Bu paranın veya ödülün kaç milyon olacağını, öldürülen ve kafası kesilen gerillanın örgüt içindeki yeri belirlemektedir.

Bütün ulusal kurtuluş mücadelelerinde emperyalist ve sömürgeci güçlerle işbirliği yapan kadrolar vardır. ... Fakat bu durum Kürdistan'da farklıdır. Kitlelilik göstermektedir. Bu da ancak, Kürtlerde, en azından Kürtlerin bazı kesimlerinde milli duygu eksikliğiyle anlatılabilecek bir olaydır. Güney Kürdistan'da Caş'lar, Kuzey Kürdistan'da korucular bu bakımlardan, üzerlerinde etraflı bir şekilde durulması gereken önemli olgulardır.

Korucular her ne kadar devletin işbirlikçisi, ajanı, yardımcısı vs. olarak ortaya çıkıyorlarsa da devletin devamlı gözetimi ve denetimi altında bulunan gruplardır. Bizzat devlet tarafından ortadan kaldırılmaları, yok edilmeleri zaruret haline gelen gruplardır. Bu en azından bazı korucular için böyledir. Çünkü bunlar, güvenlik güçlerinin giriştiği kanunsuz muameleleri, işkenceleri, toplu kıyımları çok yakından görmüşlerdir. Bu, operasyonlara güvenlik güçleriyle beraber katılmışlardır.

Şeyh Said ayaklanmasıyla ilgili... Burada üzerinde durulması gereken son derece ibret verici bir olay vardır. Gerek harekete, organik bir biçimde, dişiyle tırnağıyla, beyniyle yüreğiyle katılan, gerek katılmayan, karşı duran ve devlete yardımcılık eden aşiret reislerinin, şeyhlerin vs. hepsinin de idam edildikleri veya sürgün edildikleridir. Örneğin Cemil Çeto Kürt ayaklanması sırasında merkezi otoriteye çok büyük yardımlarda bulunmuştur. Mustafa Kemal, kendisine (Kardeşim) diye mektuplar yazmıştır. O da Mustafa Kemale (Kardeşim) diye mektuplar yazmıştır. Fakat kendisi idamdan, ailesi de sürgünden kurtulamamıştır.

Norşin ve Küfrevi Şeyhleri de devlet yanında yer almalarına rağmen sürgün edilmekten kurtulamamışlardır.

1925 Kürt ayaklanması, Bitlis'te de gelişir. Hareket o kadar gelişir ki, Bitlis valisi bile ayaklanmaya katılanların elinde kalır. Fakat Norşin ve Küfrevi şeyhleri ortaklaşa çalışmalar sonunda Kürt ayaklanmasını kırarlar. Valiyi de kurtarırlar. Fakat hareket bastırıldıktan sonra, bu unsurlar da sürgüne gönderilir. Ve Konya'da mecburi iskana tabi tutulurlar. Çok üzülürler. Devlete yaptıkları yardımların karşılığını bu şekilde almalarını hazmedemezler. Durumu bütün yetkililere anlatmaya çalışırlar.

Mecburi iskanları sırasında zamanın Bitlis valisi bu sefer Konya'ya vali olarak atanmıştır. O zaman mecburi iskancılar birlikte bir heyet yaparak valiye çıkarlar. ... Vali: "Sizi sürgün etmekle devletimiz sizlere en büyük lütfü göstermiştir. Sizleri idam etmemiştir. Devlet şunu da düşündü. O zaman güçlüydünüz. Gücünüzle, kuvvetinizle ayaklanmayı bastırdınız. O kuvvetiniz hala var. İleriki bir zamanda, o kuvvetinizi ayrılıkçılık safında kullanmayacağınızı nereden bilelim? Bu bakımdan sizleri de sürgün etmek gerekti. Öte yandan siz kendi halkınıza karşı savaştınız. Kendi halkına karşı savaşıyana devlet nasıl güvenilebilir?"

Sürgün edilenler ise 1947'de çıkarılan bir kararname veya kanunla tekrar evlerine, memleketlerine dönmüşlerdir.

Şeyh Said Kürt ayaklanması sırasında bölgede valilik yapan Kazım Dirik şunları söylemiştir: "Şeyh Said hadisesi olduğu zaman Hoyti Aşireti Reisi Hacı Musa, Şeyh Mahsun ve bir de Küfrevi ailesinden Şeyh Abdülbaki bana gelip, 'eğer bize 50 bin altın verirsiniz bu işin karşındayız' dediler. ... Kendilerine bu parayı verdim. Onlar da karşı koydular. Mesele çözüme ulaşınca, hepsini çağırdım. Ve onlara verdiğim paranın iki katını geri aldım. Onları da sürgüne gönderdim."

Sonuç: Bölünmüşlüğün ve Paylaşılmışlığın Üstesinden Nasıl Gelinebilir?

Deniyor ki, Kürtlerin başarıya ulaşmamaalarının, sık sık soykırımlara, katliamlara uğramalarının temel nedeni ilerici bir önderliğe sahip olmamalarıdır. Örgütlerde feodal zihniyet hala varlığını sürdürmektedir. Şeyhler, toprak ağaları, aşiret reisleri Kürtlerin ulusal kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaşmasına engel olmaktadır. Kürtler "öz güç"lerine dayanmamaktadırlar. Kürtleri birbirlerine karşı kullanmayı temel politika haline getirmiş devletlerden birine dayanarak mücadele yürütmektedirler.

Bölünmüşlüğün ve paylaşımışlığın üstesinden nasıl gelinebilir? Kanımca bunun üç önemli yolu vardır. Birincisi Kürt toplumu ve Kürdistan hakkında bilimsel çalışmalar artırmaktır. Bilime kimin ihtiyacı varsa o üretir. Kürtlerin bilime ihtiyaçları çok büyük. ... İkinci yol Kürtçe yazma ve Kürtçe konuşma olanaklarını geliştirmek ve yaygınlaştırmaktır. ... Bunun üçüncü yolu Kürt sorunu, uluslararası bir sorundur, fakat hep ikili ilişkiler içinde ele alınmaya ve çözümlenmeye çalışılmaktadır. Bunlar, kuşkusuz "Kürtlerin kökünü kazımak" yönünde düşünülen çözümlerdir.

1960'lı yılların sonlarını, 1970'li yılların başlarını hatırlayalım. Molla Mustafa Barzani'nin önderlik ettiği, Güney Kürdistan'daki ulus mücadelesini. Bu dönemde Kürdistan'a huzur ve barış gelmeye başladığını herkes saptayabilir. ... Çok kısa bir dönem olmasına rağmen, 1946 yılında, Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin yaşama sırasında, Doğu Kürdistan'da huzur ve barış ortamının oluşumunu izlemek mümkündür.

1840-1848 yılları arasında, Cizre Emiri Bedirhan'ın yönetimindeki Kürdistan yine sulh ve sükun içindedir,